

Eiropas Padome

**EIROPAS KONVENCIJA PAR
PILSONĪBU**

***ETS No 166
European Convention on Nationality***

Ievaddaļa

Eiropas Padomes dalībvalstis un pārējās valstis, kuras parakstījušas šo konvenciju,

uzskatīdamas, ka Eiropas Padomes mērķis ir panākt ciešāku vienotību starp tās dalībvalstīm;

ņemot vērā to, ka ir daudz starptautisku dokumentu par pilsonību, daudzvalstu pilsonību un bezvalstniecību;

atzīdamas, ka pilsonības jautājumos jāņem vērā gan valstu, gan cilvēku likumīgās intereses;

vēlēdamās sekmēt pilsonības tiesisko principu pakāpenisku pilnveidošanu, kā arī to pieņemšanu valsts iekšējās tiesībās un izvairīties, ciktāl tas iespējams, no bezvalstniecības;

vēlēdamās izvairīties no diskriminācijas pilsonības jautājumos;

apzinādamās tiesības respektēt ģimenes dzīvi, kā tas minēts Konvencijas par cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzību 8.pantā;

ievērodamas valstu dažādu pieeju daudzvalstu pilsonības traktējumā un atzīdamas, ka ikviena valsts var brīvi izlemt, kādas sekas tās iekšējās tiesībās radīs fakts, ka tās pilsonis iegūst vai tam ir citas valsts pilsonība;

atbalstīdamas vēlmi rast pareizu risinājumu daudzvalstu pilsonības radītajām sekām, it īpaši tām, kas izriet no daudzvalstu pilsoņu tiesībām un pienākumiem;

uzskatīdamas par vēlamu to, ka personām, kurām ir divu vai vairāku līgumslēdzēju valstu pilsonība, būtu jāveic karaklausība tikai vienā no šīm valstīm;

uzskatīdamas par nepieciešamu sekmēt starptautisko sadarbību starp valsts institūcijām, kuras ir atbildīgas par pilsonības jautājumiem,

ir vienojušās par turpmāk izklāstīto.

1. nodaļa. Vispārīgie jautājumi

1. pants. Konvencijas priekšmets

Šī konvencija nosaka fizisko personu pilsonības principus un noteikumus, kā arī normas, kuras regulē karaklausību daudzvalstu pilsonības gadījumos un ar kurām līgumslēdzēju valstu iekšējām tiesībām ir jābūt saskaņotām.

2. pants. Definīcijas

Šajā konvencijā:

- a) "pilsonība" nozīmē tiesisku saikni starp personu un valsti un nenorāda uz personas etnisko izcelsmi;
- b) "daudzvalstu pilsonība" nozīmē to, ka vienai un tai pašai personai vienlaikus ir divu vai vairāku valstu pilsonība;
- c) "bērns" nozīmē ikvienu personu, kas jaunāka par astoņpadsmit gadiem, ja vien saskaņā ar likumu pilngadību nevar iegūt agrāk;
- d) "valsts iekšējās tiesības" nozīmē visu veidu nosacījumus, kas ietverti valsts juridiskajā sistēmā, ieskaitot konstitūciju, likumdošanas aktus, noteikumus, lēmumus, precedenta tiesības, paražu tiesības, praksi, kā arī normas, kas izriet no tai saistošiem starptautiskajiem dokumentiem.

2. nodaļa. Vispārīgie pilsonības principi

3. pants. Valsts kompetence

1. Katra valsts saskaņā ar savu likumu pati nosaka, kas ir tās pilsoņi.
2. Citas valstis atzīst šo likumu, ja vien tas atbilst starptautiskajām konvencijām, kurām tās ir pievienojušās, starptautiskajām precedenta tiesībām un vispāratzītajiem pilsonības tiesību principiem.

4. pants. Principi

Ikvienas līgumslēdzējas valsts noteikumiem attiecībā uz pilsonību ir jābalstās uz šādiem principiem:

- a) ikvienam ir tiesības uz pilsonību;
- b) jāvairās no bezvalstniecības;
- c) nevienam nedrīkst patvaļīgi atņemt pilsonību;
- d) ne starp līgumslēdzējas valsts pilsoni un ārvalstnieku noslēgtā laulība, ne šādas laulības šķiršana, ne pilsonības maiņa, ko izdara viens no laulātajiem laulības laikā, nedrīkst automātiski ietekmēt otra laulātā pilsonību.

5. pants. Diskriminācijas nepieļaušana

1. Līgumslēdzējas valsts noteikumi attiecībā uz pilsonību nedrīkst ietvert norādes vai pieļaut jebkādu praksi, kuras dēļ rastos diskriminācija uz dzimuma, reliģijas, rases, ādas krāsas vai nacionālās vai etniskās izcelsmes pamata.
2. Katrai līgumslēdzējai valstij jāievēro diskriminācijas nepieļaušanas princips attiecībā uz saviem pilsoņiem neatkarīgi no tā, vai viņi ir kļuvuši par pilsoņiem piedzimstot vai arī ieguvuši pilsonību vēlāk.

3. nodaļa. Noteikumi attiecībā uz pilsonību

6. pants. Pilsonības iegūšana

1. Katrai līgumslēdzējai valstij savās iekšējās tiesībās jāparedz iespēja iegūt pilsonību *ex lege* šādām personām:
 - a) bērniem, vienam no kuru vecākiem šo bērnu dzimšanas laikā ir šīs līgumslēdzējas valsts pilsonība un uz kuriem attiecas visi izņēmumi, kādi var būt paredzēti valsts iekšējās tiesībās attiecībā uz bērniem, kas dzimuši ārzemēs. Attiecībā uz bērniem, kuru paternitāte tiek noteikta, atzīstot tēva vai mātes tiesības, ar tiesas spriedumu vai saskaņā ar līdzīgu kārtību, ikviena līgumslēdzēja valsts var paredzēt, ka šie bērni iegūst tās pilsonību atbilstoši valsts iekšējās tiesībās noteiktajai kārtībai;
 - b) tās teritorijā atrastajiem atradeņiem, kas pretējā gadījumā būtu bezvalstnieki.
2. Ikviena līgumslēdzēja valsts paredz savās iekšējās tiesībās, ka pilsonību iegūst bērni, kuri ir dzimuši tās teritorijā, ja vien viņi piedzimstot neiegūst citas valsts pilsonību. Šāda pilsonība jāpiešķir:
 - a) piedzimstot *ex lege* vai
 - b) vēlāk bērniem, kuri palikuši bezvalstnieki. Šādā gadījumā bērns pats iesniedz vai viņa vārdā tiek iesniegts iesniegums attiecīgajai institūcijai tādā veidā, kā to paredz līgumslēdzējas valsts iekšējās tiesības. Var tikt izvirzīta prasība, lai šāds iesniegums atbilst nosacījumam par likumīgu un pastāvīgu uzturēšanos šīs valsts teritorijā noteiktu laiku, kas nepārsniedz 5 gadus tieši pirms iesnieguma iesniegšanas.
3. Ikviena līgumslēdzēja valsts savās iekšējās tiesībās paredz iespēju naturalizēt personas, kuras likumīgi un pastāvīgi uzturas tās teritorijā. Nosakot naturalizācijas noteikumus, valsts nedrīkst paredzēt uzturēšanās laiku, kas pārsniegtu 10 gadus pirms iesnieguma iesniegšanas.
4. Ikviena līgumslēdzēja valsts savās iekšējās tiesībās veicina pilsonības iegūšanu šādām personām:
 - a) savu pilsoņu laulātajiem;

- b) bērniem, viens no kuru vecākiem ir šīs valsts pilsonis, atbilstoši 6.panta 1.punkta “ a” apakšpunktā minētajam izņēmumam;
- c) bērniem, viens no kuru vecākiem iegūst vai ir ieguvis šīs valsts pilsonību;
- d) adoptētiem bērniem, viens no kuru adoptētājiem ir šīs valsts pilsonis;
- e) personām, kuras ir dzimušas šīs valsts teritorijā un uzturas tajā likumīgi un pastāvīgi;
- f) personām, kuras likumīgi un pastāvīgi uzturas šīs valsts teritorijā kādu laika posmu, kas sācies, pirms tās sasniegušas 18 gadu vecumu, tā ilgumu nosakot līgumslēdzējas valsts iekšējās tiesībās;
- g) bezvalstniekiem un atzītajiem bēgļiem, kuri likumīgi un pastāvīgi uzturas šīs valsts teritorijā.

7. pants. Pilsonības zaudēšana *ex lege* vai pēc līgumslēdzējas valsts iniciatīvas

1. Līgumslēdzēja valsts neparedz savās iekšējās tiesībās pilsonības zaudēšanu *ex lege* vai pēc līgumslēdzējas valsts iniciatīvas, izņemot šādus gadījumus:

- a) brīvprātīga citas valsts pilsonības iegūšana;
- b) līgumslēdzējas valsts pilsonības iegūšana viltus ceļā, sniedzot nepatiesu informāciju vai noklusējot jebkuru būtisku faktu, kas attiecas uz pretendentu;
- c) brīvprātīgs dienests ārvalsts bruņotajos spēkos;
- d) rīcība, kas nopietni kaitē līgumslēdzējas valsts vitālajām interesēm;
- e) nav patiesas saiknes starp līgumslēdzēju valsti un pilsoni, kurš pastāvīgi uzturas ārzemēs;
- f) ja ir noteikts, ka bērna nepilngadības gadījumā valsts iekšējo tiesību priekšnoteikumi, kas paredz līgumslēdzējas valsts pilsonības iegūšanu *ex lege*, vairs netiek ievēroti;
- g) bērna adoptēšana, ja bērns iegūst vai viņam pieder viena vai abu adoptējošo vecāku ārvalsts pilsonība.

2. Līgumslēdzēja valsts var paredzēt, ka tās pilsonību zaudē tie bērni, kuru vecāki zaudē šo pilsonību, izņemot gadījumus, kuri minēti 1. punkta “c” un “d” apakšpunktā. Tomēr bērni nezaudē šo pilsonību, ja viens no viņu vecākiem to saglabā.

3. Līgumslēdzēja valsts savās iekšējās tiesībās var neparedzēt šīs valsts pilsonības zaudēšanu šā panta 1. un 2. punktā minētajos gadījumos, ja persona tādējādi kļūtu bezvalstnieks, izņemot gadījumus, kuri minēti šā panta 1. punkta “b” apakšpunktā.

8. pants. Pilsonības zaudēšana pēc personas iniciatīvas

1. Ikviens līgumslēdzēja valsts ļauj atteikties no savas pilsonības, ja personas tādējādi nekļūst bezvalstnieki.

2. Taču līgumslēdzēja valsts savās iekšējās tiesībās var paredzēt, ka atteikties var tikai tie pilsoņi, kuri pastāvīgi uzturas ārzemēs.

9. pants. Pilsonības atgūšana

Ikviens līgumslēdzēja valsts veicina savas pilsonības atgūšanu tiem bijušajiem pilsoņiem, kuri likumīgi un pastāvīgi uzturas tās teritorijā, tajos gadījumos un pastāvot tiem nosacījumiem, kurus paredz valsts iekšējās tiesības.

4. nodaļa. Ar pilsonību saistītās procedūras

10. pants. Iesniegumu izskatīšana

Ikviens līgumslēdzēja valsts nodrošina to, ka iesniegumi par tās pilsonības iegūšanu, saglabāšanu, zaudēšanu, atgūšanu vai apliecināšanu tiek izskatīti iespējami īsā laikā.

11. pants. Lēmumi

Ikviens līgumslēdzēja valsts nodrošina to, ka lēmumos par tās pilsonības iegūšanu, saglabāšanu, zaudēšanu, atgūšanu vai apliecināšanu iemesli tiek minēti rakstveidā.

12. pants. Tiesības pārsūdzēt

Ikviens līgumslēdzēja valsts nodrošina to, ka lēmumi par tās pilsonības iegūšanu, saglabāšanu, zaudēšanu, atgūšanu vai apliecināšanu ir administratīvi vai juridiski pārsūdzami saskaņā ar šīs valsts iekšējām tiesībām.

13. pants. Maksa

1. Ikviens līgumslēdzēja valsts nodrošina to, ka maksa par tās pilsonības iegūšanu, saglabāšanu, zaudēšanu, atgūšanu vai apliecināšanu ir mērena.
2. Ikviens līgumslēdzēja valsts nodrošina to, ka maksa par administratīvo vai juridisko pārsūdzēšanu nav šķērslis pretendentiem.

5. nodaļa. Daudzvalstu pilsonība

14. pants. Daudzvalstu pilsonības *ex lege* gadījumi

1. Līgumslēdzējām valstīm ir jāatļauj:
 - a) bērniem, kuriem ir vairāku valstu pilsonības, kas iegūtas automātiski dzimšanas brīdī, saglabāt šīs pilsonības;
 - b) saviem pilsoņiem paturēt citas valsts pilsonību, ja to automātiski iegūst apprecoties.
2. Pilsonību saglabāšana, kas minēta šā panta 1. punktā, pakļauta attiecīgām šīs konvencijas 7. pantā minētajām normām.

15. pants. Citi iespējamie daudzvalstu pilsonības gadījumi

Šīs konvencijas normas neierobežo līgumslēdzēju valstu tiesības noteikt savās iekšējās tiesībās, vai:

- a) šīs valsts pilsoņi, kuri iegūst vai kuriem ir citas valsts pilsonība, to saglabā vai zaudē;
- b) šīs valsts pilsonības iegūšana vai saglabāšana tiem ir saistīta ar citas valsts pilsonības zaudēšanu vai atteikšanos no tās.

16. pants. Iepriekšējās pilsonības saglabāšana

Līgumslēdzēja valsts citas valsts pilsonības zaudēšanu vai atteikšanos no tās neuzskata par nosacījumu savas pilsonības iegūšanai vai saglabāšanai gadījumos, kad šāda pilsonības zaudēšana vai atteikšanās no tās nav iespējama vai kad to nevar prasīt.

17. pants. Tiesības un pienākumi daudzvalstu pilsonības gadījumā

1. Līgumslēdzējas valsts pilsoņiem, kuriem ir arī citas valsts pilsonība, tās līgumslēdzējas valsts teritorijā, kurā viņi uzturas, ir tādas pašas tiesības un pienākumi kā šīs līgumslēdzējas valsts citiem pilsoņiem.

2. Šīs nodaļas noteikumi neietekmē:

- a) starptautisko tiesību normas, kas noteiktas attiecībā uz līgumslēdzējas valsts pilsoņu diplomātisko un konsulāro aizsardzību, par labu tiem šīs valsts pilsoņiem, kuriem vienlaikus ir arī citas valsts pilsonība;
- b) ikvienas līgumslēdzējas valsts starptautisko privāttiesību normu piemērošanu daudzvalstu pilsonības gadījumos.

6. nodaļa. Valsts pēctecība un pilsonība

18. pants. Principi

1. Valsts pēctecības gadījumos ikviena līgumslēdzēja valsts pilsonības jautājumos ievēro likuma varas principus, likumus, kuri attiecas uz cilvēktiesībām un principiem, kas minēti šīs konvencijas 4. un 5. pantā un šā panta 2. punktā, it īpaši lai izvairītos no bezvalstniecības.

2. Izlemjot jautājumu par pilsonības piešķiršanu vai saglabāšanu valsts pēctecības gadījumos, ikviena līgumslēdzēja valsts īpaši ievēro:

- a) personas patieso un spēcā esošo saikni ar valsti;
- b) personas pastāvīgo uzturēšanos valsts pēctecības laikā;
- c) personas gribu;
- d) personas teritoriālo izcelsmi.

3. Gadījumos, kad pilsonības iegūšana ir saistīta ar ārvalsts pilsonības zaudēšanu, jāņem vērā šīs konvencijas 16. panta normas.

19. pants. Starptautiskās vienošanās kārtība

Valsts pēctecības gadījumos līgumslēdzējas valstis cenšas risināt pilsonības jautājumus, savstarpēji vienojoties, bet, ja nepieciešams - izmantojot savas attiecības ar citām valstīm. Šādi vienojoties, jāievēro tie principi un noteikumi, kuri izklāstīti vai uz kuriem ir atsauces šajā nodaļā.

20. pants. Principi attiecībā uz ārpilsoņiem

1. Ikvienu līgumslēdzēja valsts ievēro šādus principus:
 - a) priekšteces valsts pilsoņiem, kas pastāvīgi uzturas teritorijā, uz kuru ir pārgājusi pēcteces valsts suverenitāte, un kas nav ieguvuši tās pilsonību, ir tiesības palikt šajā valstī;
 - b) "a" apakšpunktā minētajām personām ir tādas pašas sociālās un ekonomiskās tiesības kā pēcteces valsts pilsoņiem.
2. Ikvienu līgumslēdzēja valsts var neļaut šā panta 1.punktā minētajām personām tikt nodarbinātām valsts dienestā, kur jāīsteno valsts vara.

7. nodaļa. Karaklausība daudzvalstu pilsonības gadījumos

21. pants. Karaklausības veikšana

1. Personām, kurām ir divu vai vairāku līgumslēdzēju valstu pilsonība, karaklausība jāveic tikai vienā no šīm valstīm.
2. Šā panta 1.punkta piemērošanas veidus var noteikt atsevišķos līgumos starp jebkurām līgumslēdzējām valstīm.
3. Izņemot tos gadījumus, kad ir vai var tikt noslēgts atsevišķs līgums, kas paredz citādus noteikumus, šādi noteikumi piemērojami personām, kurām ir divu vai vairāku līgumslēdzēju valstu pilsonība:
 - a) ikvienu no šīm personām ir pakļauta karaklausībai tajā līgumslēdzējā valstī, kuras teritorijā tā pastāvīgi uzturas. Taču līdz 19 gadu vecumam tā var brīvi izvēlēties, vai pakļaut sevi karaklausībai brīvprātīgo statusā līgumslēdzējā valstī, kuras pilsonis tā arī ir, uz pilnu noteikto dienesta laiku, kas nav mazāks par aktīvā karadienesta laiku, kāds noteikts iepriekšējā līgumslēdzējā valstī;
 - b) personas, kas pastāvīgi uzturas līgumslēdzējas valsts teritorijā, kuras pilsoņi tās nav, vai tajā valstī, kura nav līgumslēdzēja valsts, var pildīt karadienestu jebkuras tās līgumslēdzējas valsts teritorijā, kuras pilsoņi tās ir;

- c) ir jāuzskata, ka personas, kurām saskaņā ar šā punkta “a” un “b” apakšpunktā minētajiem noteikumiem jāveic karaklausība kādā no līgumslēdzējām valstīm, kā to paredz šīs līgumslēdzējas valsts likums, ir veikušas karaklausību attiecībā uz jebkuru citu līgumslēdzēju valsti vai līgumslēdzējām valstīm, kuru pilsoņi tās arī ir;
- d) ir jāuzskata, ka personas, kuras veikušas karaklausību vienā no līgumslēdzējām valstīm saskaņā ar šīs līgumslēdzējas valsts likumu pirms šīs konvencijas stāšanās spēkā un ir attiecīgās valsts pilsoņi, ir veikušas tādu pašu karaklausību attiecībā uz jebkuru citu līgumslēdzēju valsti vai līgumslēdzējām valstīm, kuru pilsoņi tās arī ir;
- e) personas, kuras saskaņā ar šā punkta “a” apakšpunktu ir veikušas aktīvo karadienestu vienā no līgumslēdzējām valstīm, kuras pilsoņi tās ir, un pēc tam pārcēlušās uz pastāvīgu dzīvesvietu citas līgumslēdzējas valsts teritorijā, kuras pilsoņi arī tās ir, ir pakļautas karadienestam rezervē tikai attiecībā uz pēdējo līgumslēdzēju valsti;
- f) šā panta piemērošana nekādā veidā neietekmē personu pilsonību;
- g) nevienai līgumslēdzējai valstij, kas izsludina mobilizāciju, no šā panta izrietošās saistības nav obligātas.

22. pants. Atbrīvošana no karaklausības vai alternatīvais civildienests

Izņemot tos gadījumus, kad ir vai var tikt noslēgts atsevišķs līgums, kas paredz citus noteikumus, personām, kurām ir divu vai vairāku līgumslēdzēju valstu pilsonība, paredzami šādi nosacījumi:

- a) šīs konvencijas 21. panta 3. punkta “c” apakšpunktu piemēro personām, kuras ir atbrīvotas no karaklausības vai ir veikušas alternatīvo civildienestu;
- b) ir jāuzskata, ka personas, kas ir tādas līgumslēdzējas valsts pilsoņi, kura neparedz obligāto karaklausību, ir veikušas karaklausību, ja tās pastāvīgi uzturas šīs līgumslēdzējas valsts teritorijā. Taču ir jāuzskata, ka tās nav veikušas karaklausību attiecībā uz citu līgumslēdzēju valsti vai līgumslēdzējām valstīm, kuru pilsoņi tās arī ir un kurās karadienests ir paredzēts, ja iepriekšminētā pastāvīgā dzīvesvieta nav saglabāta līdz noteiktam vecumam, kuru ikviena līgumslēdzēja valsts paziņo parakstīšanas laikā vai nododot glabāšanā savus ratifikācijas, pieņemšanas vai pievienošanās dokumentus;
- c) arī tās personas, kas ir tādas līgumslēdzējas valsts pilsoņi, kurā neprasa obligāto karaklausību, uzskatāmas par karaklausību veikušām, ja tās brīvprātīgi bijušas karadienestā pilnu noteiktā dienesta laiku, kas nav mazāks par aktīvā karadienesta laiku tajā dalībvalstī, kuras pilsoņi tās arī ir, neatkarīgi no tā, kur šīs personas pastāvīgi uzturas.

8. nodaļa. Sadarbība starp līgumslēdzējām valstīm

23. pants. Sadarbība starp līgumslēdzējām valstīm

1. Lai sekmētu sadarbību starp līgumslēdzējām valstīm, to kompetentās varas iestādes:

- a) sniedz Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram informāciju par savas valsts iekšējām tiesībām attiecībā uz pilsonību, arī par bezvalstniecības un daudzvalstu pilsonības gadījumiem, un par šīs konvencijas īstenošanai veiktajiem pasākumiem;
- b) pēc lūguma sniedz cita citai informāciju par savas valsts iekšējām tiesībām attiecībā uz pilsonību un par šīs konvencijas īstenošanai veiktajiem pasākumiem .

2. Līgumslēdzējas valstis sadarbojas savā starpā un ar citām Eiropas Padomes dalībvalstīm attiecīgās Eiropas Padomes starpvaldību institūcijas ietvaros, lai risinātu visas problēmas, kas skar pilsonību un ar to saistītos jautājumus, un veicinātu atbilstošu tiesisko principu un to piemērošanas prakses pakāpenisku pilnveidošanu .

24. pants. Informācijas apmaiņa

Ikviens līgumslēdzēja valsts jebkurā laikā var paziņot, ka tā atbilstoši likumiem par datu aizsardzību informēs jebkuru citu līgumslēdzēju valsti, kas ir sniegusi tādu pašu paziņojumu, par citas līgumslēdzējas valsts pilsoņiem, kuri brīvprātīgi iegūst tās pilsonību. Šo paziņojumu var atsaukt jebkurā laikā.

9. nodaļa. Konvencijas piemērošana

25. pants. Paziņojumi par konvencijas piemērošanu

1. Ikviens līgumslēdzēja valsts, parakstot vai nododot glabāšanā ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokumentus, var paziņot, ka tā nepiemēros konvencijas 7.nodaļu.

2. Konvencijas 7.nodaļas normas piemērojamas tikai attiecībās starp līgumslēdzējām valstīm, kurās tās ir spēkā.

3. Ikviens līgumslēdzēja valsts var jebkurā laikā pēc tam paziņot Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram, ka tā piemēros 7.nodaļas normas, kas tika izslēgtas dokumentu parakstīšanas, ratifikācijas, pieņemšanas un apstiprināšanas laikā vai tiem pievienojoties. Šis paziņojums stājas spēkā tā pieņemšanas dienā.

26. pants. Šīs konvencijas spēks

1. Šīs konvencijas normas neietekmē valsts iekšējo tiesību un tai saistošo starptautisko dokumentu normas, kuras jau ir spēkā vai var stāties spēkā un saskaņā ar kurām personām ir vai var būt papildu tiesības pilsonības jomā.
2. Šī konvencija neietekmē:
 - a) 1963.gada Konvencijas par daudzvalstu pilsonības gadījumu skaita samazināšanu un karaklausību daudzvalstu pilsonības gadījumos, kā arī tās protokolu piemērošanu;
 - b) citu obligāto starptautisko dokumentu piemērošanu attiecībās starp līgumslēdzējām valstīm, kurām šie dokumenti ir saistoši, ja vien tie ir saskaņā ar šo konvenciju.

10. nodaļa. Nobeiguma noteikumi

27. pants. Parakstīšana un stāšanās spēkā

1. Šo konvenciju var parakstīt Eiropas Padomes dalībvalstis un tās valstis, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet ir piedalījušās tās izstrādāšanā. Šīs valstis var izteikt savu piekrišanu šīm saistībām, ko apstiprina ar:

- a) parakstu, nepaturot tiesības uz ratifikāciju, pieņemšanu vai apstiprināšanu, vai
- b) parakstu, piekrītot ratifikācijai, pieņemšanai vai apstiprināšanai, kam seko ratifikācija, pieņemšana vai apstiprināšana.

Ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas dokumenti iesniedzami glabāšanā Eiropas Padomes ģenerālsekretāram.

2. Šī konvencija stājas spēkā attiecībā uz visām valstīm, kas ir izteikušas savu piekrišanu ievērot tajā noteiktās saistības, tā mēneša pirmajā dienā, kurš seko triju mēnešu periodam, skaitot no datuma, kurā trīs Eiropas Padomes dalībvalstis saskaņā ar šā panta 1. punkta noteikumiem ir apliecinājušas savu piekrišanu uzņemties konvencijā minētās saistības.

3. Attiecībā uz jebkuru valsti, kura pēc tam izsaka piekrišanu ievērot šo konvenciju, konvencija stājas spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kurš seko triju mēnešu periodam, skaitot no datuma, kad ratifikācijas, atzīšanas vai apstiprināšanas dokumenti nodoti glabāšanā.

28. pants. Pievienošanās

1. Pēc tam, kad šī konvencija ir stājusies spēkā, Eiropas Padomes Ministru komiteja var uzaicināt jebkuru valsti, kura nav Eiropas Padomes dalībvalsts un nav piedalījusies šīs konvencijas izstrādāšanā, tai pievienoties.

2. Katrā valstī, kas pievienojas šai konvencijai, šī konvencija stājas spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kurš seko triju mēnešu periodam, skaitot no datuma, kad Eiropas Padomes ģenerālsekretāram nodots glabāšanā pievienošanās dokuments.

29. pants. Tiesību paturēšana

1. Nav paturamas tiesības attiecībā uz normām, kas minētas šīs konvencijas 1., 2., un 6. nodaļā. Jebkura valsts laikā, kad šī konvencija tiek parakstīta vai tiek iesniegts glabāšanā tās ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokuments, var paturēt vienu vai vairākas tiesības attiecībā uz citām šīs konvencijas normām, ja vien tās nav pretrunā ar šīs konvencijas priekšmetu un mērķi.

2. Ikviens valsts, kura patur vienu vai vairākas tiesības, paziņo Eiropas Padomes ģenerālsekretāram par savu iekšējo tiesību saturu vai sniedz jebkuru citu informāciju, kas pamato tās vēlni.

3. Valsts, kura ir paturējusi vienu vai vairākas tiesības saskaņā ar šā panta 1. punktu, apsver iespēju no tām atteikties pilnīgi vai daļēji, tiklīdz to ļauj apstākļi. Šāda atteikšanās jānoformē Eiropas Padomes ģenerālsekretāram adresēta paziņojuma veidā un tā stājas spēkā paziņojuma saņemšanas dienā.

4. Ikviens valsts, kas paplašina šīs konvencijas piemērošanu paziņojumā norādītajā teritorijā, uz kuru ir atsauce 30. panta 2. punktā, var attiecībā uz šo teritoriju paturēt vienu vai vairākas tiesības saskaņā ar iepriekšējo punktu normām.

5. Līgumslēdzēja valsts, kura ir paturējusi tiesības attiecībā uz jebkuru no šīs konvencijas 7.nodaļas normām, nevar prasīt, lai minētās normas ievēro cita līgumslēdzēja valsts; to var darīt vienīgi tad, ja tā pati ir pieņēmusi šīs normas.

30. pants. Teritoriālā piemērošana

1. Ikviens valsts, parakstot šo konvenciju vai iesniedzot glabāšanā tās ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokumentu, precizē to teritoriju vai teritorijas, kurās šī konvencija piemērojama.

2. Ikviens valsts jebkurā laikā vēlāk var iesniegt Eiropas Padomes ģenerālsekretāram adresētu paziņojumu, kurā tā norāda, ka paplašina šīs konvencijas piemērošanas teritoriju, kura norādīta paziņojumā un par kuras starptautiskajām attiecībām tā ir atbildīga vai kuras vārdā tā ir pilnvarota ietvert līgumā sevišķus noteikumus.

Šajā teritorijā konvencija stājas spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kurš seko triju mēnešu periodam, skaitot no datuma, kad ģenerālsekretārs ir saņēmis šādu paziņojumu.

3. Ikvienu paziņojumu, kas iesniegts saskaņā ar abu iepriekšējo punktu noteikumiem attiecībā uz tajā norādīto teritoriju, var atsaukt, paziņojot par to Eiropas Padomes ģenerālsekretāram. Atsaukums stājas spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kurš seko triju mēnešu periodam, skaitot no datuma, kad ģenerālsekretārs ir saņēmis šādu paziņojumu.

31. pants. Denonsēšana

1. Ikviens līgumslēdzēja valsts var jebkurā laikā denonsēt visu konvenciju vai tās 7. nodaļu, vienīgi iesniedzot Eiropas Padomes ģenerālsēkretāram adresētu paziņojumu.
2. Denonsēšana stājas spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kurš seko triju mēnešu periodam, skaitot no datuma, kad ģenerālsēkretārs ir saņēmis šādu paziņojumu.

32. pants. Ģenerālsēkretāra paziņojumi

Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs informē Eiropas Padomes dalībvalstis, visas valstis, kuras ir parakstījušas šo konvenciju, visas puses un visas citas valstis, kuras ir pievienojušās šai konvencijai, par:

- a) katru parakstīšanas gadījumu;
- b) ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokumentu iesniegšanu glabāšanā;
- c) katru šīs konvencijas spēkā stāšanās gadījumu saskaņā ar tās 27. vai 28. pantu;
- d) katru tiesību paturēšanas un to atsaukšanas gadījumu saskaņā ar šīs konvencijas 29. panta noteikumiem;
- e) katru paziņojumu vai pieteikumu, kas saņemts saskaņā ar šīs konvencijas 23., 24., 25., 27., 28., 29., 30. un 31. pantu;
- f) ikvienu citu ar šo konvenciju saistītu dokumentu, paziņojumu vai informāciju.

Iepriekšminēto apliecinot, apakšā parakstījušies, būdami attiecīgi pilnvaroti, ir parakstījuši šo konvenciju.

Parakstīta Strasbūrā 1997.gada 7.novembrī angļu un franču valodā, abi teksti ir vienlīdz autentiski, vienā eksemplārā, kas glabājas Eiropas Padomes arhīvā. Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs nosūta šīs konvencijas apstiprinātās kopijas katrai Eiropas Padomes dalībvalstij un valstīm, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet ir piedalījušās šīs konvencijas izstrādāšanā, kā arī ikvienai citai valstij, kura tiek uzaicināta pievienoties šai konvencijai.

**PASKAIDROJOŠAIS ZIŅOJUMS
PAR EIROPAS KONVENCIJU PAR PILSONĪBU**

I. IEVADS

a. Priekšvēsture

1. Eiropas Padome¹ ir risinājusi jautājumus, kas saistīti ar pilsonību² vairāk nekā 30 gadus. 1963.gadā tika nodota parakstīšanai Konvencija par daudzvalstu pilsonības gadījumu skaita samazināšanu un karaklausību daudzvalstu pilsonības gadījumos (ETS [ETS - *European Treaties Series* (Eiropas līgumu sērija) - Tulk.] Nr.43, turpmāk tekstā "1963.gada konvencija"). Taču kopš tā laika ir nostiprinājies atzinums, ka daudzas ar pilsonību saistītās problēmas, īpaši tās, kas skar daudzvalstu pilsonību, šajā konvencijā nav pietiekami plaši aplūkotas. Dažas no šīm problēmām ir minētas protokolos, kurus nodeva parakstīšanai 1977.gadā.³ 1993.gadā parakstīšanai tika nodots Otrais protokols, ar kuru konvencijā (ETS Nr.149) tika izdarīti grozījumi.

2. 1977.gadā Ministru komiteja pieņēma divas rezolūcijas: vienu - par laulāto pilsonību, ja viņiem ir dažādu valstu pilsonība, otru - par laulībā dzimušo bērnu pilsonību [attiecīgi 12. un 13.rezolūcija (77)]. Pirmā rezolūcija ieteica dalībvalstu valdībām veikt pasākumus, lai tās pilsoņu ārvalstu laulātie var iegūt šīs valsts pilsonību ar vieglākiem nosacījumiem nekā tie nosacījumi, kurus parasti izvirza citiem ārvalstniekiem, un novērst atšķirības pilsonības iegūšanā starp ārvalstu vīriem un ārvalstu sievietēm. Otra rezolūcija ieteica valdībām piešķirt savas valsts pilsonību vai sekmēt tās piešķiršanu laulībā dzimušajiem bērniem, kuriem viens no vecākiem ir šīs valsts pilsonis.

3. Parlamentārā asambleja ir arī pieņēmusi virkni rekomendāciju pilsonības jautājumos, aicinot dalībvalstis īpaši sekmēt bēgļu naturalizāciju savās valstīs. 1988.gadā tā pieņēma rekomendāciju 1081 (1988) attiecībā uz pilsonības problēmām jauktajās laulībās. Tajā atzīmēts, ka ir vēlams, lai jauktajā laulībā katram laulātajam būtu tiesības iegūt otra laulātā valsts pilsonību, nezaudējot savas valsts pilsonību; turklāt jauktajās laulībās dzimušajiem bērniem arī jābūt tiesīgiem iegūt un paturēt abu savu vecāku pilsonību.

4. 1992.gada decembrī Ekspertu komiteja daudzvalstu pilsonības jautājumos (CJ-PL), kuru vēlāk pārdēvēja par Ekspertu komiteju pilsonības jautājumos (CJ-NA), izvirzīja priekšlikumu veikt attiecīgu izpēti darbu, lai izstrādātu jaunu, vispārēju

¹ 1996.gada novembrī Eiropas Padomes dalībvalstis bija Albānija, Andora, Apvienotā Karaliste, Austrija, Beļģija, Bulgārija, Čehijas Republika, Dānija, Francija, Grieķija, Horvātija, Igaunija, Islande, Itālija, Īrija, Kipra, Krievijas Federācija, Latvija, Lietuva, Lihtenšteina, Luksemburga, "bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika", Malta, Moldova, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Rumānija, Sanmarino, Slovākija, Slovēnija, Somija, Spānija, Šveice, Turcija, Ukraina, Ungārija, Vācija un Zviedrija.

² Viduseiropas un Austrumeiropas valstu lielākā daļa lieto terminu "citizenship", kas tulkojumā nozīmē *pavalstniecība* un apzīmē to pašu, ko termins "nationality" - *pilsonība*, kurš tiek lietots šajā konvencijā un Rietumeiropas valstu lielākajā daļā.

³ Sk. protokolu, kas papildina konvenciju (ETS Nr.95) un šīs konvencijas papildu protokolu (ETS Nr.96).

konvenciju, kurā būtu visām Eiropas valstīm piemēroti pilsonības problēmu risinājumi. Ņemot par pamatu šīs izpētes rezultātā iegūtos datus, CJ-NA 1993.gada novembrī⁴ sāka izstrādāt konvencijas teksta projektu. CJ-NA darba grupa tikās 9 reizes laikā no 1994.gada marta līdz 1996.gada novembrim, bet CJ-NA tikās 5 reizes laikā no 1993.gada novembra līdz 1996.gada jūlijam. 1995. gada februārī CJ-NA pārstrādātais Eiropas konvencijas par pilsonību teksta projekts tika publicēts, lai ar to varētu iepazīties visas ieinteresētās personas un to komentēt.

5. Eiropas Juridiskās sadarbības komiteja (CDCJ), kas darba gaitā konsultējās ar Parlamentāro asambleju, Cilvēktiesību komiteju darba kārtības izstrādāšanai (CDDH), Eiropas Migrācijas komiteju (CDMG), Speciālo juriskonsultu komiteju starptautiskajās publiskajās tiesībās (CAHDI) un Ekspertu komiteju ģimenes tiesībās (CJ-FA), 1996.gada 29.novembrī pabeidza konvencijas projekta teksta izstrādāšanu un Ministru komiteja 1997.gada 14.maijā to pieņēma. Konvenciju nodeva parakstīšanai 1997.gada 7.novembrī.

b. 1963.gada konvencija un turpmākie notikumi Eiropā

6. 1963.gada konvencijas 1.nodaļa balstās uz atziņu, ko tajā laikā visumā pieņēma daudzas Rietumeiropas valstis, proti, ka daudzvalstu pilsonība ir nevēlama un no tās būtu pēc iespējas jāvairās. Šīs konvencijas 1.pants īpaši paredz, ka tie pilsoņi, kuri pēc savas brīvas gribas iegūst citas valsts pilsonību, zaudē savu iepriekšējo pilsonību un, izņemot tiesību paturēšanas gadījumu, viņiem nav atļauts to saglabāt.

7. Tomēr 1963.gada konvencija atzīst, ka daudzvalstu pilsonība tiešām pastāv, it īpaši tur, kur līgumslēdzēja valsts otra pilsonība ir iegūta automātiski vai kur valsts, kura nav pieņēmusi šīs konvencijas 1.nodaļu, pieļauj daudzvalstu pilsonību citos gadījumos. Tāpēc 2.nodaļā, kuru līgumslēdzēja valsts var pieņemt pat tad, ja tā nav pieņēmusi 1.nodaļu, ietverti noteikumi attiecībā uz karaklausību daudzvalstu pilsonības gadījumos, lai nodrošinātu, ka personām, kurām ir divu vai vairāk valstu pilsonība, nav jāveic karaklausība vairāk nekā vienā līgumslēdzējā valstī.

8. Sakarā ar to, ka kopš 1963.gada Eiropā noris daudzi procesi - darbaspēka migrācija starp Eiropas valstīm, kā rezultātā rodas lielas imigrantu masas, nepieciešamība integrēt pastāvīgos iedzīvotājus, pieaugošais laulību skaits starp cilvēkiem, kuriem ir dažādu valstu pilsonība, un pārvietošanās brīvība starp Eiropas Savienības dalībvalstīm -, uz kuriem būs atsaucies turpmāk, Eiropas Padome nolēma atkārtoti izskatīt jautājumu par to, cik stingri piemērojams princips par vairīšanos no divu vai vairāk valstu pilsonības. Turklāt dzimumu vienlīdzības princips nozīmē, ka laulātajiem, kuriem ir dažādu valstu pilsonība, būtu jāļauj iegūt viņu laulātā pilsonību, ievērojot tādus pašus nosacījumus, un ka abiem laulātajiem būtu jārada iespēja nodot savu pilsonību saviem bērniem. Tādējādi

⁴ Sākotnēji CJ-NA vadīja G.Kojanecs (Itālija), vēlāk viņu nomainīja U.Haks (Austrija). Darba grupu sākotnēji vadīja U.Haks, vēlāk viņu nomainīja R.Šērsers (Šveice). Visas Eiropas Padomes dalībvalstis ir pārstāvētas CJ-NA. Novērotāju statusā šajā komitejā piedalās Armēnija, Baltkrievija, Bosnija un Hercegovina, Kanāda, Kirgīzija, Vatikāns, Starptautiskā Civilstāvokļa komisija (ICSS), Starptautiskā migrācijas organizācija (IOM), Hāgas konference starptautisko privāttiesību jautājumos un Apvienoto Nāciju Augstais komisārs bēgļu jautājumos (UNHCR). Tās darbā piedalījās arī Eiropas kopienu komisijas pārstāvis.

Otrais protokols, ar kuru izdarīti grozījumi 1963.gada konvencijā, pieļauj daudzvalstu pilsonību šādos trijos papildu gadījumos: otrās paaudzes migrantiem, jaukto laulību laulātajiem un viņu bērniem.

9. Jautājums par savas iepriekšējās pilsonības saglabāšanu personām, kuras brīvprātīgi iegūst citas valsts pilsonību, ir atkarīgs no konkrētās situācijas valstīs. Dažās valstīs, sevišķi tajās, kurās liels skaits personu vēlas iegūt šīs valsts pilsonību vai ir to ieguvis, var uzskatīt, ka citas valsts pilsonības saglabāšana varētu kavēt šādu personu pilnīgu integrēšanos. Tomēr citas valstis var atzīt, ka ir ieteicams veicināt šo valstu pilsonības iegūšanu un ļaut personām saglabāt savu iepriekšējo pilsonību, tādējādi sekmējot viņu integrēšanos valstī, kura tās ir uzņēmusi (piemēram, pavērt iespēju šādām personām saglabāt citu ģimenes locekļu pilsonību vai veicināt viņu atgriešanos savā izcelsmes zemē, ja viņi to vēlas).

10. Tātad valstīm jādod brīva izvēle attiecībā uz savu īpašo apstākļu ievērošanu, nosakot apjomu, kādā tās pieļauj daudzvalstu pilsonību (skat. šīs konvencijas ievaddaļu).

c. Nepieciešamība izstrādāt vispārējo konvenciju par pilsonību

11. Kopš 1930.gada, kad tika pieņemta Hāgas konvencija par atsevišķiem jautājumiem sakarā ar pretrunām pilsonības likumos, to starptautisko dokumentu skaits, kuri ietver normas attiecībā uz pilsonību, ir ievērojami palielinājies⁵. Tāpēc ir radusies nepieciešamība apkopot vienā dokumentā tās jaunās atziņas, kuras radušās valsts iekšējo tiesību un starptautisko tiesību attīstības rezultātā. Tādējādi šīs konvencijas 14.pants pieļauj daudzvalstu pilsonību precētām personām, kurām ir dažādu valstu pilsonība, un to bērniem. Turklāt dažu šajā konvencijā ietvertu normu mērķis ir sekmēt starptautisko tiesību pakāpenisku pilnveidošanu, par ko liecina, piemēram, 6.nodaļa par valsts pēctecību un pilsonību.

12. 1963.gada konvencijā bija runa tikai par daudzvalstu pilsonību, bet šajā konvencijā tiek iztirzāti visi galvenie aspekti, kas saistīti ar pilsonību, izņemot likumu pretrunas: principi, pilsonības iegūšana, saglabāšana, zaudēšana, atgūšana, procesuālās tiesības, daudzvalstu pilsonība, pilsonība valsts pēctecības gadījumā, karaklausība un sadarbība starp dalībvalstīm. Tāpēc nosaukumā "Eiropas konvencija par pilsonību" ir ņemts vērā šis apstāklis. Šī konvencija neizdara grozījumus 1963.gada konvencijā, un abas šīs konvencijas nav nesavienojamas. Tātad tās var pastāvēt līdzās. Parādot šā

⁵ Paši svarīgākie šādi dokumenti ir 1948. gada Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, 1951.gada Konvencija par bēgļu statusu, 1954.gada Konvencija par bezvalstnieku statusu, 1957.gada Konvencija par precētas sievietes pilsonību, 1961.gada Konvencija par bezvalstniecības gadījumu skaita samazināšanu, 1961.gada Vīnes konvencijas par diplomātiskajiem sakariem neobligātie protokoli par pilsonības iegūšanu, 1963.gada Vīnes konvencija par konsulārajiem sakariem, 1964.gada Konvencija par Starptautisko civiltiesiskā statusa komisiju informācijas apmaiņai par pilsonības iegūšanu, 1966.gada Starptautiskā konvencija par rasu diskriminācijas izskaušanu, 1966.gada Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām, 1967.gada Eiropas konvencija par bērnu adoptēšanu, 1969.gada Amerikas konvencija par cilvēktiesībām, 1973.gada Konvencija par Starptautisko civiltiesiskā statusa komisiju bezvalstniecības gadījumu skaita samazināšanai, 1979.gada Konvencija par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu, 1989.gada Konvencija par bērnu tiesībām.

jautājuma svarīgumu, jaunās konvencijas 26.pants skaidri apliecina šo savienojamību (sk. turpmāk arī 26.panta komentāru).

13. Pati svarīgākā joma, kuru nav bijis iespējams iekļaut konvencijā, attiecas uz pretrunām, kas parādās likumos daudzvalstu pilsonības gadījumā. Tomēr arvien lielāks valstu skaits biežāk izmanto jēdzienu "pastāvīgā uzturēšanās" [sk. arī rezolūciju (72) 1 par juridisko terminu "pastāvīgā dzīvesvieta" un "uzturēšanās" standartizāciju] nekā pilsonības jēdzienu kā savienotājfaktoru starptautiskajās privāttiesībās. Tas novērš daudzas problēmas, kas var rasties personām, kurām ir daudzvalstu pilsonība. Šajā kontekstā būtu jāuzsver, ka jēdziens "pastāvīgā uzturēšanās", kā tas tiek lietots konvencijā, parasti tiek attiecināts uz personām, kuras pastāvīgi un likumīgi uzturas kādā noteiktā vietā.

14. Problēmas, kuras radās sakarā ar demokrātiskajiem pārkārtojumiem, kas Viduseiropas un Austrumeiropas valstīs notiek kopš 1989.gada, vēl vairāk parādīja, ka nepieciešama jauna konvencija par pilsonību. Faktiski visām šīm jaunajām demokrātiskajām valstīm nācās izstrādāt jaunus likumus par pilsonību un ārvalstniekiem. Eiropas Padomes vispārējās konvencijas esamība šajā jomā ir svarīga mēraukla. Tā ir īpaši nozīmīga gadījumos, kad valsts ir beigusi pastāvēt. Tāpēc tādi svarīgi jautājumi kā bezvalstniecības novēršana un to personu tiesības, kuras pastāvīgi uzturas minētajās teritorijās, tiek skarti šajā konvencijā.

15. Šai konvencijai, īpaši tās 4.-6., 10.-13. un 18.-20.pantam par pilsonības iegūšanu un ārpilsoņiem būs būtiska nozīme, īstenojot 1995.gada Eiropas Padomes Vispārējo konvenciju par mazākumtautību aizsardzību. Vispārējās konvencijas mērķis ir precizēt tiesiskos principus, kurus valstis apņemas ievērot, lai nodrošinātu mazākumtautību aizsardzību. Tā, piemēram, Vispārējās konvencijas 4.panta 1.punkts aizliedz diskrimināciju, kas pamatota uz piederību pie mazākumtautības; šo noteikumu vēl stingrāk izvirza šīs konvencijas 5.pants un 20.panta 1.punkts. Turklāt noteiktu Apvienoto Nāciju ietvaros noslēgtu vienošanos principi, kas ietverti 1961.gada Konvencijā par bezvalstniecības gadījumu skaita samazināšanu un 1989.gada Konvencijas par bērnu tiesībām 7.pantā, ir uzsvērti šajā konvencijā, īpaši tās 4.-7. un 18.pantā.

d. Konvencijas nozīme cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzībā

16. Konvencija par cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzību (turpmāk - ECHR) attiecas uz ikvienu personu, kas ir pakļauta to līgumslēdzēju valstu jurisdikcijai, kuras ir pievienojušās šai konvencijai. Šajā konvencijā ir stingri noteikts, ka ir jāņem vērā gan valstu, gan personu likumīgās tiesības. Atsauce uz *likumīgajām* interesēm tiek dota, lai norādītu, ka ECHR un tās protokolu kontekstā jāievēro tikai juridiski aizsargātās intereses. Pat tad, ja ECHR un tās protokoli, izņemot 4.protokola 3.pantu (aizliegums izraidīt pilsoņus), neietver normas, kuras tieši attiecas uz pilsonības jautājumiem, tomēr zināmi noteikumi var attiekties arī uz jautājumiem, kas saistīti ar pilsonības problēmām.⁶ Vissvarīgākie ir:

⁶ Ļoti būtiski ir šādi Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi: *Abdulazis, Cabales un Balkandali* (šeit un turpmāk saglabāta tāda pati vārdu, uzvārdu rakstība, kāda tā ir oriģinālā angļu un franču valodā - Tulk.).

- 3.pants (aizliegums spīdzināt, necilvēcīgi izturēties, pazemot vai sodīt),
- 6.pants (tiesības uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu tiesā),
- 8.pants (tiesības uz ģimenes dzīvi),
- 14.pants (diskriminācijas nepieļaušana) un
- 4.protokola 4.pants (aizliegums kolektīvi izraidīt ārvalstniekus).

17. Personām, kurām ir ģimene kādā noteiktā valstī, piemēram, personām, kuras šajā valstī ir dzīvojušas daudzus gadus kopā ar savām ģimenēm, pat ja tās nav varējušas kļūt par šīs valsts pilsoņiem, var būt tiesības palikt šajā valstī, ja tās spēj pierādīt, ka tām ir tiesības ievērot ģimenes dzīvi saskaņā ar ECHR 8.pantu.⁷ Šīs tiesības būs īpaši svarīgas gadījumos, kad sakarā ar valsts pēctecību liels skaits personu neiegūst tās valsts pilsonību, kurā uzturas.

18. Saskaņā ar aizliegumu necilvēcīgi izturēties vai pazemot (ECHR 3.pants) darbības, kas pauž nicinošu attieksmi pret pilsoņa vai ārvalstnieka sociālo stāvokli, viņa stāvokli sabiedrībā, kaitē viņa reputācijai un tiek veiktas nolūkā apkaunot vai pazemot, var atzīt par 3.panta pārkāpumu.

19. ECHR 4.protokola 3.pants ietver tiesības pilsoņiem ierasties tajā valstī un netikt izraidītiem no tās valsts teritorijas, kuras pilsoņi viņi ir. Turklāt tā paša protokola 4.pants aizliedz ārvalstnieku kolektīvu izraidīšanu.

1985.gada 28.maijs, 94.sēj.; *Berrehab*, 1988.gada 21.jūnijs, 138.sēj.; *Moustaquim*, 1991.gada 18.februāris, 193.sēj.; *Cruz Varas*, 1991.gada 20.marts, 201.sēj.; *Beldjoudi*, 1992.gada 26.marts, 234.-A sēj.; *Nasri*, 1995.gada 13.jūlijs, 324.sēj.; *Gül*, 1996.gada 19.februāris; *Boughanemi*, 1996.gada 24.aprīlis. Sk. arī Eiropas Cilvēktiesību komisijas svarīgo viedokli *Austrumāfrikas aziātu* lietā, 1973.gada 14.decembris, publicēts žurnālā "Human Rights Law Journal" (Cilvēktiesību juridiskais žurnāls - Tulk.), 1994.gadā, 15.sēj., 215.lpp.

⁷ Ierobežot šo tiesību izmantošanu saskaņā ar 8.panta 2.punktu drīkst tikai valsts varas institūcija, lai novērstu nekārtības, nepieļautu noziegumus, aizsargātu veselību un morāli vai lai aizsargātu citu cilvēku tiesības un brīvības un turklāt tikai tad, ja šāds ierobežojums demokrātiskā valstī ir nepieciešams (sk. iepriekšminēto *Boughanemi* lietu).

II. KONVENCIJAS PANTU KOMENTĀRI

1.nodaļa. Vispārīgie jautājumi

1.pants. Konvencijas priekšmets

20. 1.pants aplūko konvencijas priekšmetu, tajā ietverti vispārēja rakstura principi (sk. īpaši 4. un 18.pantu) un konkrētas normas attiecībā uz pilsonību, kā arī normas, kuras regulē karaklausību daudzvalstu pilsonības gadījumos (sk. īpaši 3. un 7.nodaļu) un ar kurām līgumslēdzēju valstu iekšējām tiesībām jābūt saskaņotām. Šā noteikuma otrā daļa, kas prasa saskaņot valstu iekšējās tiesības, ir paredzēta, lai norādītu, ka konvencijā ietvertie principi un normas nav jāpiemēro tieši un ka valstis, iekļaujot tās savās iekšējās tiesībās, drīkst ņemt vērā savus konkrētos apstākļus.

21. 1.pants norāda, ka konvencija attiecas tikai uz personām.

2.pants. Definīcijas

22. Pilsonības jēdzienu pētīja Starptautiskā tiesa *Nottebohm lieta*. Tiesa definēja pilsonību kā "tiesisku saikni, kuras pamatā ir piesaistīšanās sociālais fakts, patiesa esamības, interešu un uzskatu kopība saistībā ar abpusēju tiesību un pienākumu pastāvēšanu" (*Nottebohm lieta*, ST ziņojumi, 1955., 23.lpp.).

23. "Pilsonība" konvencijas 2.pantā tiek definēta kā "tiesiska saikne starp personu un valsti un nenorāda uz personas etnisko izcelsmi". Tādējādi tā attiecas uz konkrētu tiesisku saistību, kas pastāv starp personu un valsti un ko atzīst šī valsts. Kā jau norādīts Paskaidrojošā ziņojuma 1.punkta zemteksta piezīmē, attiecībā uz konvencijas mērķiem termini "nationality" ("pilsonība") un "citizenship" ("pavalstniecība") ir sinonīmi.

24. Visā konvencijas tekstā, tulkojot terminu "nationals" ("pilsoņi") franču valodā, tika izraudzīts vārds "ressortissants", nevis "nationaux". Saskaņā ar konvencijas mērķiem termins "ressortissants" apzīmē tikai tās personas, kurām ir attiecīgās līgumslēdzējas valsts pilsonība, bet ne personas, kuras pakļautas attiecīgās valsts jurisdikcijai.

25. "Daudzvalstu pilsonība" nozīmē gan dubultpilsonību, gan vairāk nekā divu valstu pilsonības saglabāšanu.

26. Termina "bērns" definīcija balstās uz 1989.gada Apvienoto Nāciju konvencijas par bērnu tiesībām 1.pantu. Atsauce uz likumu, ko var piemērot attiecībā uz bērnu, nozīmē, ka šajā likumā var būt ietvertas starptautisko privāttiesību normas.

27. Termina "valsts iekšējās tiesības" definīcija ietver visas valsts tiesiskās sistēmas daudzveidīgās normas. Vārdi "normas, kas izriet no tai saistošiem starptautiskajiem dokumentiem" attiecas gan uz normām, kas atvasinātas no dokumentiem, kuri tiek piemēroti tieši, gan uz tām normām, kas pārņemtas no saistošiem starptautiskajiem dokumentiem.

2.nodaļa. Vispārīgie pilsonības principi

3.pants. Valsts kompetence

28. Parasti uzskata, ka pilsonības jautājumi attiecas uz katras valsts⁸ iekšējo jurisdikciju; tas ir publisko starptautisko tiesību noteicošais princips, kas izklāstīts 1930.gada Hāgas konvencijas par dažiem jautājumiem attiecībā uz pretrunām pilsonības likumos 1.pantā un uz ko ir atsauce šīs konvencijas 3.pantā, kurā teikts, ka "katra valsts saskaņā ar savu likumu pati nosaka, kas ir tās pilsoņi". Turklāt abi šie panti paredz, ka "citas valstis atzīst šo likumu, ja vien tas atbilst starptautiskajām konvencijām, kurām tās ir pievienojušās, starptautiskajām precedenta tiesībām un vispāratzītajiem pilsonības tiesību principiem".

29. Pilnveidojot cilvēktiesību normas, kopš Otrā pasaules kara arvien biežāk ir sastopams atzinums, ka valstij gan ir rīcības brīvība, taču tai šajā jomā jāievēro cilvēka pamattiesības⁹ (sk. arī 4. un 5.panta paskaidrojumus).

4.pants. Principi

30. 4.panta nosaukums un ievadteikums atzīst, ka ir zināmi vispārīgie pilsonības principi, uz kuriem ir jābalstās detalizētām normām par pilsonības iegūšanu, saglabāšanu, zaudēšanu, atgūšanu vai apliecināšanu. Vārdi "ir jābalstās" tika izraudzīti, lai uzsvērtu pienākumu uzskatīt šos starptautiskos principus par pamatu valstu pilsonības likumiem.

“a” punkts

31. Ikvienu tiesības uz pilsonību pirmoreiz tika pasludinātas Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 15.pantā. 1989.gada Apvienoto Nāciju konvencijas par bērnu tiesībām 7.pants paredz arī ikvienu bērna tiesības uz pilsonību.

32. Princips, kas nosaka ikvienu tiesības uz pilsonību, konvencijā iekļauts tāpēc, ka tas sekmē turpmāko konvencijā iekļauto būtisko normu ievērošanu, īpaši to, kuras attiecas uz bezvalstniecības novēršanu. Var uzskatīt, ka šīs tiesības pozitīvi formulē pienākumu izvairīties no bezvalstniecības un tādējādi ir cieši saistītas ar tā paša panta “b” apakšpunktu. Atzīstot tiesības uz pilsonību, tiesības uz jebkuru konkrētu pilsonību nosaka katras līgumslēdzējas valsts pilsonības likums un tas, kā paredz konvencijas 3.pants, ļauj valstij pašai noteikt, kas ir tās pilsoņi.¹⁰

“b” punkts

⁸ Sk. *Tunīcijas* (oriģinālā angļu un franču valodā lietots pilsētas, nevis valsts nosaukums - Tulk.) un *Marokas pilsonības likums*, PCIJ ziņojumi (1923), B sērija, 4.nr.

⁹ Sk. īpaši Amerikas Cilvēktiesību tiesas 1984.gada ieteikumu uzskatīt, ka tiesības uz pilsonību ir neatņemamas cilvēka tiesības, ko atzīst starptautiskās tiesības, un ka valstu varu regulēt pilsonības jautājumus ierobežo to pienākums nodrošināt pilnu cilvēka tiesību aizsardzību [*Par grozījumiem Kostarikas Konstitūcijas naturalizācijas noteikumos* (C-4/84, (1984) 5 HRLJ 161)].

¹⁰ Lai apspriestu jautājumu par tiesībām uz pilsonību un to precīzu saturu, sk. *Chan* “The right to a nationality as a human right” (“Tiesības uz pilsonību kā cilvēka tiesības”), 12 HRLJ 1 (1991).

33. Pienākums izvairīties no bezvalstniecības ir kļuvis par starptautisko precedentu tiesību sastāvdaļu; 1961.gada konvencijā par bezvalstniecības gadījumu skaita samazināšanu ietvertas normas, kas ļauj to panākt. Atsauce uz bezvalstniecības definīciju atrodama 1954.gada Konvencijas par bezvalstnieku statusu 1.pantā, kurā teikts, ka termins "bezvalstnieks" nozīmē cilvēku, kuru par pilsoni saskaņā ar savu likumu neatzīst neviena valsts. Tādējādi tam atbilst tikai "bezvalstnieki *de iure*", bet ne "bezvalstnieki *de facto*". Bēgļi atbilst likumam, ja vien tos arī uzskata par bezvalstniekiem *de iure*.

34. Šā punkta mērķis ir aizsargāt tiesības uz pilsonību, novēršot bezvalstniecības stāvokļa izveidošanos. Ja cilvēks kļūst par bezvalstnieku, viņš vai viņa var zaudēt zināmas tiesības un varbūt pat kļūt par bēgli. Šajā konvencijā ir daudz normu, kuru uzdevums ir novērst bezvalstniecības izveidošanos. Būtu jāatzīmē, ka 7.panta 3.punkts par pilsonības zaudēšanu (ar vienu izņēmumu) un 8.panta 1.punkts (neļaut pilsoņiem atteikties no pilsonības, ja šādā gadījumā viņi kļūtu par bezvalstniekiem) šādu zaudēšanu saista ar bezvalstniecības novēršanu. Turklāt 6.panta 4.punkta "g" apakšpunkta un 6.nodaļas (par valsts pēctecību) 18.panta mērķis arī ir novērst bezvalstniecību.

"c" punkts

35. Šis punkts ņemts no Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 15.panta 2.punkta. Tas paredz vispārēju garantiju, īpaši sasaucoties ar šīs konvencijas 7.pantu par pilsonības zaudēšanu *ex lege* vai pēc līgumslēdzējas valsts likumdošanas iniciatīvas.

36. Var dot dažus norādījumus, kā pasargāties no pilsonības patvaļīgas atņemšanas. Tie attiecas gan uz gadījumiem, kad atņemšanai ir pamatoti iemesli, gan uz procesuālajām garantijām. Runājot par iemesliem, atņemšanai vispār jābūt paredzamai, ierobežotai un ar likumu noteiktai. Ja to pamato ar kādu no iemesliem, kas minēti 5.panta 1.punktā, tad tas ir pretrunā ar šo punktu. Tādējādi pilsonības atņemšana politisku iemeslu dēļ uzskatāma par patvaļīgu. Konvencijas 7.pantā izsmeļoši uzskaitīti iemesli pilsonības atņemšanai. Ja atņemšanas rezultātā iestātos bezvalstniecība, piemērojams 7.panta 3.punktā minētais aizliegums. Saskaņā ar šo punktu vienīgais izņēmums attiecas uz pilsonības iegūšanu pretendenta nepiedienīgas rīcības dēļ (sk.7.panta 3.punktu).

37. Attiecībā uz procesuālajām garantijām atsauce rodama 4.nodaļā, īpaši tas, ka lēmumos attiecībā uz pilsonību iemesli jāmin rakstveidā un šiem lēmumiem jābūt administratīvi un juridiski pārsūdzamiem.

"d" punkts

38. Šis punkts paplašina 1957.gada Konvencijas par precētas sievietes pilsonību 1.panta normas attiecībā uz laulātajiem vispār, liekot ievērot līdztiesības principu starp sievietēm un vīriešiem (sk. arī 5.panta 1.punktu).

5.pants. Diskriminācijas nepieļaušana

1.punkts

39. Šī norma respektē ECHR 14.pantu, kurā lietots termins "diskriminācija" un Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 2.pantu, kurā lietots termins "šķirošana".

40. Tomēr pats pilsonības piešķiršanas raksturs prasa, lai valstis izvirzītu zināmus kritērijus, pēc kuriem pašas varētu noteikt savus pilsoņus. Dažos gadījumos šo kritēriju rezultātā var rasties atvieglota pieeja pilsonības piešķiršanā. Par pamatotiem iemesliem diferencētai vai atvieglotai pieejai parasti liecina prasība zināt valsts valodu, lai naturalizētos, kā arī atvieglota pilsonības iegūšana sakarā ar izcelsmi vai dzimšanas vietu. Konvencija 6.panta 4.punktā pati paredz pilsonības iegūšanas atvieglojumus noteiktos gadījumos.

41. Līgumslēdzējas valstis var labvēlīgāk izturēties pret zināmu citu valstu pilsoņiem. Piemēram, Eiropas Savienības dalībvalsts citu Eiropas Savienības valstu pilsoņiem var noteikt naturalizācijai īsāku pastāvīgās uzturēšanās laiku, nekā tas tiek prasīts vispār. Tādējādi tiek radīta atvieglota pieeja pilsonības iegūšanai un netiek pieļauta diskriminācija nacionālās izcelsmes dēļ.

42. Tāpēc bija nepieciešams apskatīt atšķirīgas pieejas, kuru rezultātā nerodas diskriminācija un šķirošana, kas izraisītu pilsonības jomā aizliegto diskrimināciju.

43. Terminu "nacionālā vai etniskā izcelsme" pamatā ir 1966.gada Konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu 1.pants un ECHR 14.panta daļa. Tie paredzēti, lai ietvertu arī reliģisko izcelšanos. "Sociālā izcelšanās" kā iemesls netika iekļauta tāpēc, ka šā termina nozīmi uzskatīja par pārāk neprecīzu. Tā kā pastāvēja uzskats, ka dažu Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 14.pantā minēto diskriminācijas iemeslu rezultātā nerodas diskriminācija pilsonības jomā, tos izslēdza no šīs konvencijas 5.panta 1.punkta. Turklāt tika atzīmēts: sakarā ar to, ka ECHR nav paredzēta piemērošanai pilsonības jautājumos, tās 14.pantā minētie diskriminācijas iemesli attiecas tikai uz šajā konvencijā minētajām tiesībām un brīvībām.

44. Tāpēc 1.punktā ir minēti iemesli, kas var radīt pilsonības jomā aizliegto diskrimināciju, un tā mērķis ir nodrošināt vienlīdzību likuma priekšā. Turklāt konvencijā ietvertas daudzas normas, kuru uzdevums ir novērst tiesību patvaļīgu piemērošanu (piemēram, 4. "c", 11. un 12.pants), kā rezultātā arī var rasties diskriminācija.

2.punkts

45. Vārds "jāievēro" šajā punktā nozīmē nodoma paziņošanu, bet nevis obligātu noteikumu, kas jāievēro visos gadījumos.

46. Šis punkts ir iekļauts, lai izskaustu diskriminējošu normu piemērošanu pilsonības jautājumos attiecībā uz personām, kas ir pilsoņi no dzimšanas, un citiem pilsoņiem, kā arī uz naturalizētajām personām. Konvencijas 7.panta 1. "b" punkts paredz šā pamatprincipa piemērošanas izņēmumu gadījumos, kad naturalizētās personas ieguvušas pilsonību nepiedienīgas rīcības rezultātā.

3.nodaļa. Noteikumi attiecībā uz pilsonību

6.pants. Pilsonības iegūšana

1.punkts

47. Pamatojoties uz šā punkta "a" apakšpunktu, ikviena līgumslēdzēja valsts savās iekšējās tiesībās atzīst, ka bērni, kuri piedzimuši kādam no tās pilsoņiem, automātiski iegūst šīs līgumslēdzējas valsts pilsonību, turklāt tiek pieļauta iespēja paredzēt izņēmumu gadījumā, ja bērni piedzimuši ārpus šīs valsts teritorijas. Ja paternitātes noteikšana ir atkarīga no tēva vai mātes tiesību atzīšanas, tiesas sprieduma vai līdzīgas kārtības, pilsonību var iegūt atbilstoši tai kārtībai, kāda paredzēta līgumslēdzējas valsts iekšējās tiesībās.

48. Termins "atradeņi" "b" apakšpunktā attiecas uz jau piedzimušajiem bērniem, kuri pamesti un atrasti valsts teritorijā, kuru vecāki un pilsonība nav zināma un kuri kļūst bezvalstnieki, ja šo principu nepiemēro. Šis princips ir aizgūts no 1961.gada Konvencijas par bezvalstniecības gadījumu skaita samazināšanu 2.panta. Prasība piešķirt pilsonību jāapmierina arī tad, ja atradenis pretēju pierādījumu trūkuma dēļ tiek uzskatīts *ex lege* par pilsoņa bērnu un tādējādi ir pilsonis.

2.punkts

49. 2.punkts attiecas uz līgumslēdzējas valsts teritorijā dzimušiem bērniem, kuri piedzimstot neiegūst kādas citas valsts pilsonību, un paredz īstenot valsts iekšējās tiesībās 4.panta "b" punktā minēto principu, proti, ka jāvairās no bezvalstniecības. Šā punkta formulējums ņemts no 1961.gada Konvencijas par bezvalstniecības gadījumu skaita samazināšanu 1.panta. Var atsaukties arī uz Konvencijas par bērnu tiesībām 7.pantu.

50. Bērniem, uz kuriem attiecas 2.punkta noteikumi, saskaņā ar likumu pilsonību piešķir vai nu piedzimstot, vai vēlāk, pamatojoties uz viņa iesniegumu. Tajās valstīs, kur pilsonība piedzimstot netiek piešķirta, jānodrošina, lai šāds bērns var iesniegt iesniegumu pilsonības iegūšanai, ievērojot kārtību, kāda noteikta valsts iekšējās tiesībās attiecībā uz vienu vai abiem minētajiem nosacījumiem. Laika ierobežojums kā nosacījums netiek izvirzīts, tāpēc ka tas attiecas tikai uz bērniem un ir netiešs, jo saskaņā ar 2.pantā doto termina "bērns" definīciju laika ierobežojums ir 18 gadu vecums. Pilsonība ir jāpiešķir visiem bērniem, kuri atbilst "b" apakšpunktā minētajiem nosacījumiem. Atsauce uz likumīgas un pastāvīgas uzturēšanās laiku, kas nepārsniedz 5 gadus, nozīmē, ka šāda uzturēšanās ir spēkā un atbilst noteikumiem par ārzemnieku uzturēšanos valstī.

3.punkts

51. Šis punkts paredz, ka iekšējās tiesībās jāietver noteikumi, kas ļauj ārzemniekiem likumīgi un pastāvīgi uzturēties līgumslēdzēja valsts teritorijā, lai naturalizētos. Tiek noteikts vislielākais uzturēšanās laiks, ko var prasīt, lai naturalizētos (10 gadi pirms iesnieguma iesniegšanas); tas atbilst parastajai normai, jo lielākā daļa Eiropas valstu ir noteikušas, ka šādas uzturēšanās laiks ir no 5 līdz 10 gadiem. Līgumslēdzēja valsts var izvirzīt arī citus pamatotus naturalizācijas nosacījumus, īpaši attiecībā uz integrāciju.

4.punkts

52. Pilsonības iegūšana ar atvieglotiem noteikumiem jānodrošina visām personām, kuras pieder pie kādas no "a" - "g" apakšpunktā minētajām kategorijām. Tas attiecas ne tikai uz naturalizāciju, bet arī uz citiem pilsonības iegūšanas veidiem, tādiem kā pilsonības iegūšana *ex lege*.¹¹ Lai izpildītu šā punkta prasību, līgumslēdzējai valstij jānodrošina labvēlīgi pilsonības iegūšanas nosacījumi personām, kuras pieder pie kādas no šajos apakšpunktos iekļautajām kategorijām. Kā piemēru var minēt uzturēšanās ilguma samazināšanu, ne tik stingras prasības attiecībā uz valodas prasmi, vienkāršotu kārtību, zemāku maksu. Līgumslēdzēja valstis tomēr var brīvi izlemt, vai piešķirt pilsonību šādiem pretendentiem. Tām valstīm, kurās šie nosacījumi ir jau ļoti labvēlīgi (piemēram, noteikts īss uzturēšanās laiks visiem, kas pretendē uz naturalizāciju), netiek prasīts veikt papildu pasākumus.

53. Attiecībā uz laulātajiem, kuri minēti "a" apakšpunktā, tiek atgādināts, ka jau 1977.gadā Eiropas Padomes Ministru komitejas rezolūcija par to laulāto pilsonību, kuriem ir dažādu valstu pilsonība ((77) 12), ieteica labvēlīgāk izturēties pret laulāto, kuram ir ārvalsts pilsonība, lai sekmētu otra laulātā pilsonības iegūšanu.

54. Termins "adoptētie bērni" "d" apakšpunktā ietver līgumslēdzēja valsts iekšējās tiesībās paredzētos adopcijas gadījumus un tos adopcijas gadījumus, kuri notikuši ārzemēs un tiek atzīti šīs līgumslēdzēja valsts iekšējās tiesībās. Šajā kontekstā tā ir atsauce uz 1967.gada Eiropas konvencijas par bērnu adoptēšanu (ETS Nr.58) 11.pantu, kas prasa, lai valstis, kuras tai pievienojušās, veicina attiecīgās valsts pilsonības iegūšanu savu pilsoņu adoptētajiem bērniem.

55. Iesniegumi, kas minēti "e" un "f" apakšpunktā, attiecas galvenokārt uz otrās un trešās paaudzes migrantiem. Viņi ir vairāk disponēti integrēties mītnes zemes sabiedrībā, jo ir daļēji vai pilnībā pavadījuši savu bērnību tās teritorijā, un tāpēc viņiem pilsonība būtu jāpiešķir ar atvieglotiem noteikumiem (šajā kontekstā sk. Otro protokolu, kas papildina 1963.gada konvenciju). Līgumslēdzēja valsts var noteikt laika ierobežojumu iesniegumiem par pilsonības iegūšanu ar atvieglotiem noteikumiem.

56. Termins "atzītie bēgļi" "g" apakšpunktā attiecas (taču ar to vien neaprobežojas) uz tiem bēgļiem, kuri par tādiem atzīstami saskaņā ar 1951.gada Ženēvas konvenciju par

¹¹ Sk. arī 6.nodaļu par valsts pēctecību un pilsonību.

bēgļu statusu un tās 1967.gada protokolu. Līgumslēdzējas valstis pēc savas gribas šajā grupā var iekļaut arī citas bēgļu kategorijas. 1951.gada konvencijas 34.pants arī attiecas uz atzīto bēgļu naturalizāciju ar atvieglotiem noteikumiem.

57. Personām, kas apzināti ir kļuvušas bezvalstnieki, neievērojot šīs konvencijas principus (piemēram, personas, kas nāk no valsts, kuras iekšējās tiesības pretēji šīs konvencijas 8.pantam pieļauj atteikšanos no pilsonības bez iepriekšējas citas valsts pilsonības iegūšanas), nav jādod tiesības iegūt pilsonību ar atvieglotiem noteikumiem.

7.pants. Pilsonības zaudēšana *ex lege* vai pēc līgumslēdzējas valsts iniciatīvas

58. 7.pantā izsmeļoši uzskaitīti gadījumi, kad pilsonību var zaudēt automātiski saskaņā ar likumu (*ex lege*) vai pēc līgumslēdzējas valsts iniciatīvas. Šajos nedaudzajos gadījumos, kas atbilst konkrētiem nosacījumiem, līgumslēdzēja valsts var atņemt savu pilsonību. Noteikums ir formulēts kā noliegums, lai uzsvērtu, ka automātiska pilsonības zaudēšana vai tās zaudēšana pēc līgumslēdzējas valsts iniciatīvas nevar notikt, ja tas neattiecas uz kādu no šajā pantā minētajiem gadījumiem. Tomēr līgumslēdzēja valsts var atļaut personām saglabāt tās pilsonību pat šādos gadījumos. 7.pants neattiecas uz gadījumiem, kad pieļautas administratīva rakstura kļūdas, kuras minētajā valstī netiek uzskatītas par pamatu pilsonības zaudēšanai.

1.punkts

“a” apakšpunkts

59. Šis apakšpunkts ļauj līgumslēdzējām valstīm paredzēt pilsonības zaudēšanu, ja ir notikusi brīvprātīga citas valsts pilsonības iegūšana. Vārds "brīvprātīga" norāda, ka pilsonības iegūšana notikusi personas īpašas brīvas gribas rezultātā un tā nav iegūta automātiski (*ex lege*).

60. Saskaņā ar 1963.gada konvencijas 1.pantu līgumslēdzējām valstīm, kuras akceptējušas tās 1.nodaļu, ir pienākums paredzēt pilsonības zaudēšanu, ja ir notikusi brīvprātīga citas valsts pilsonības iegūšana, turpretim saskaņā ar šo apakšpunktu līgumslēdzējām valstīm ir izvēle.

“b” apakšpunkts

61. Negodīga rīcība, nepatiesas informācijas sniegšana vai jebkura būtiska fakta noklusēšana, kam bija izšķiroša nozīme, lai iegūtu pilsonību, ir pretendenta apzinātas rīcības vai nolaidības rezultāts. Piemēram, ja persona iegūst līgumslēdzējas valsts pilsonību ar nosacījumu, ka no savas pašreizējās pilsonības tā pēc tam atteiksies, bet labprātīgi to nedara, līgumslēdzējai valstij jābūt tiesīgai paredzēt, ka šādā gadījumā attiecīgā persona zaudē tās pilsonību. Turklāt saskaņā ar šo konvenciju "jebkura būtiska fakta noklusēšana" nozīmē tāda svarīga nosacījuma noklusēšanu, kura dēļ minētā persona nevarētu iegūt pilsonību (piemēram, bigāmija). Šajā kontekstā "būtisks" attiecas uz faktiem (piemēram, citas valsts pilsonības, par smaga nozieguma izdarīšanu piespriestā

soda noklusēšana), kuru dēļ, ja būtu bijuši zināmi pirms pilsonības piešķiršanas, būtu pieņemts lēmums par atteikumu piešķirt šo pilsonību.

62. Šā apakšpunkta formulējums ir paredzēts arī, lai minētu pilsonības iegūšanu viltus ceļā (nepatiesas vai nepilnīgas informācijas sniegšana vai cita maldinoša rīcība, īpaši izmantojot viltotas vai nepareizas apliecības), piedraudot, ar kukuļošanas palīdzību vai ar citu līdzīgu negodīgu rīcību.

63. Ja pilsonība iegūta negodīgas rīcības rezultātā, kā tas minēts "b" apakšpunktā, valstīm ir tiesības vai nu atņemt pilsonību (zaudēta), vai uzskatīt, ka persona nekad nav ieguvusi šo valstu pilsonību (anulēta *ab initio*).

"c" apakšpunkts

64. Šis apakšpunkts attiecas uz brīvprātīgu dienestu jebkuras ārvalsts bruņotajos spēkos neatkarīgi no tā, vai tie ir kādas citas ārvalsts bruņoto spēku sastāvdaļa. Netiek uzskatīts, ka personas ir dienējušas ārvalsts karaspēkā, ja pirms pilsonības iegūšanas tās dienēja tās valsts bruņotajos spēkos, kuras pilsoņi tās ir.

65. Tomēr piedalīšanos daudzpusējos spēkos, pārstāvot to valsti, kuras pilsonis ir attiecīgā persona, nevar uzskatīt par dienestu ārvalsts bruņotajos spēkos. Turklāt uz brīvprātīgu karadienestu citā valstī saskaņā ar divpusēju vai daudzpusēju vienošanos šis noteikums arī neattiecas.

66. Jāatzīmē, ka šis punkts attiecas uz personām, kuras veic brīvprātīgu dienestu ārvalsts bruņotajos spēkos kā profesionāli karavīri. Šī situācija ir atšķirīga no tās, ko paredz 21.panta 3."a" punkts, kurā teikts, ka persona var izvēlēties, kurā no valstīm, kuru pilsonis tā ir, veikt karaklausību. Turklāt, ņemot vērā to, ka šis punkts neietver (kā konvencija vispār) noteikumus, kuri jāievēro, valstis, izdodot likumus par šo jautājumu, pašas izvirza nosacījumus, kad šis noteikums jāpiemēro.

"d" apakšpunkts

67. Formulējums "rīcība, kas nopietni kaitē līgumslēdzējas valsts vitālajām interesēm" ņemts no 1961.gada Konvencijas par bezvalstniecības gadījumu skaita samazināšanu 8.panta 3(a)(ii) punkta. Šāda rīcība īpaši ietver nodevību un citu rīcību, kas vērsta pret minētās valsts vitālajām interesēm (piemēram, darbošanās ārvalsts izlūkdienesta labā), bet neietver vispārēja rakstura kriminālnoziedzīgumus neatkarīgi no tā, cik smagi tie ir.

68. Turklāt 1961.gada konvencija izvirza noteikumu, ka rīcība, kas nopietni kaitē valsts vitālajām interesēm, var būt iemesls pilsonības atņemšanai tikai tad, ja tā ir atzīta par spēkā esošu iemeslu šādai pilsonības atņemšanai attiecīgās valsts iekšējās tiesībās un konvencijas parakstīšanas, ratifikācijas vai pievienošanās laikā valsts norāda, ka šo normu saglabās.

"e" apakšpunkts

69. Viens no galvenajiem šā noteikuma mērķiem ir atļaut valstij, ja tā vēlas, atturēt savus pilsoņus, kuri pastāvīgi uzturas ārzemēs, no tās pilsonības saglabāšanas vairākās paaudzēs. Tomēr šādi pilsonību zaudēt var tikai personas, kurām ir arī citas valsts pilsonība.

70. Saskaņā ar šo pantu vārdi "nav patiesas saiknes" attiecināmi tikai uz dubultpilsoņiem, kuri pastāvīgi uzturas ārzemēs. Turklāt šis noteikums ir īpaši vērā ņemams tad, ja nav īstas un noturīgas saiknes starp personu un valsti tā iemesla dēļ, ka šī persona vai tā un tās ģimene pastāvīgi dzīvo ārzemēs paaudzēm ilgi. Tiek uzskatīts, ka minētā valsts veiks visus iespējamus pasākumus, lai nodrošinātu, ka šī informācija tiek darīta zināma attiecīgajām personām.

71. Pierādījums tam, ka nav patiesas saiknes, īpaši var būt fakts, ka nav īstenots neviens no šādiem pasākumiem, ko veic minētās līgumslēdzējas valsts kompetentas varas iestādes:

- i. reģistrācija,
- ii. iesniegums, lai saņemtu personu apliecinošus vai ceļošanas dokumentus,
- iii. paziņojums, kurā izteikta vēlēšanās saglabāt līgumslēdzējas valsts pilsonību.

72. Turklāt "e" apakšpunkts jāinterpretē, ņemot vērā:

- definīciju, ka pilsonība ir tiesiska saikne starp personu un valsti (2.panta "a" punkts),
- aizliegumu patvaļīgi atņemt pilsonību (4.panta "c" punkts),
- iespēju nepieļaut, ka bērni, kuri dzimuši ārpus valsts teritorijas, iegūst *ex lege* pilsonību, kas ir vienam no viņu vecākiem (6.panta 1. "a" punkts) un tiesības uz administratīvu un juridisku pārsūdzēšanu (12.pants).

"f" apakšpunkts

73. Šis apakšpunkts attiecas uz gadījumiem, kad mainās bērnu civilstāvoklis, radot priekšnoteikumus pilsonības zaudēšanai. Piemēram, dažās valstīs, ja bērns iegūvis pilsonību, pamatojoties uz saistību ar māti vai tēvu, un ja vēlāk atklājas, ka viņi nav īstā māte vai tēvs, bērnam pilsonību var atņemt, ievērojot noteikumu, ka neiestājas bezvalstniecība. Katras līgumslēdzējas valsts ziņā ir savās iekšējās tiesībās noteikt šādas zaudēšanas tiesiskās sekas, t.i., tā vai nu ir spēkā kopš atņemšanas dienas (*ex nunc*), vai tiek uzskatīts, ka pilsonības iegūšana nekad nav notikusi (*ex tunc*).

“g” apakšpunkts

74. Gadījumos, kad bērni iegūst vai viņiem jau ir adoptējošo vecāku pilsonība, izcelsmes pilsonība var tikt zaudēta vai atņemta. Tas atbilst Eiropas konvencijas par bērnu adoptēšanu 11.panta 2.punktam (ETS Nr. 58), kas paredz, ka "pilsonības zaudēšanai adopcijas rezultātā jābūt atkarīgai no citas valsts pilsonības esamības vai iegūšanas".

2.punkts

75. Attiecībā uz 7.panta 1.punktā minētajiem gadījumiem, kas atbilst 3.punkta nosacījumam par bezvalstniecību, līgumslēdzēja valsts var paredzēt, ka bērni, arī adoptētie bērni, pilsonības zaudēšanas gadījumos rīkojas tāpat kā viņu vecāki. Tomēr abos gadījumos, kad vecāki zaudē savu pilsonību saskaņā ar 7.panta “c” vai “d” apakšpunktu, bērniem šādā situācijā nav jārīkojas tāpat kā viņu vecākiem, jo vecāku apšaubāmā rīcība nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt viņus. Turklāt ir precīzi formulēts, ka bērns nezaudē pilsonību, ja vismaz viens no vecākiem saglabā attiecīgās valsts pilsonību. Piemērojot šo punktu, līgumslēdzējām valstīm jebkurā gadījumā jārespektē pašas svarīgākās bērna intereses.

3.punkts

76. 3.punkts nosaka vispārējus ierobežojumus attiecībā uz visiem iepriekšējiem punktiem, jo tas nepieļauj pilsonības zaudēšanu nevienā no 7.pantā minētajiem gadījumiem, ja tā rezultātā rastos bezvalstniecība; tāpēc tas paredz 4.panta “b” punktā minētā vispārējā principa konkrētu piemērošanu. Dažās valstīs pastāv prasība atteikties no esošās pilsonības, lai iegūtu jaunu pilsonību; šāda prasība atbilst 7.panta 3.punktam. Šajā kontekstā var atsaukties arī uz 8.panta 1.punktu.

77. 1.punkta “b” apakšpunkts ir vienīgais izņēmums, kurš pieļauj bezvalstniecību pieaugušajiem vai bērniem. Tāpēc bezvalstniecības aizliegšana tiek uzsvērtā vēl vairāk, nekā to paredz 1961.gada Konvencijas par bezvalstniecības gadījumu skaita samazināšanu 8.pants.

8.pants. Pilsonības zaudēšana pēc personas iniciatīvas

78. Personas griba ir izšķirošais faktors, veidojot pastāvīgu tiesisko saikni ar valsti, un šī saikne raksturo pilsonību; tāpēc līgumslēdzējām valstīm savās iekšējās tiesībās jāietver normas, kas ļauj atteikties no pilsonības, ja to pilsoņi tādējādi nekļūš bezvalstnieki. Atteikšanās interpretējama visplašākajā nozīmē, īpaši ieskaitot atteikšanās iesniegumu, kam seko attiecīgo varas iestāžu apstiprinājums.

79. Var rasties problēmas, ja personām atļauj vai pieprasa atteikties no pilsonības, pirms tās ir ieguvušas citas valsts pilsonību. Tur, kur pilsonības iegūšana ir saistīta ar zināmiem nosacījumiem, kas nav ievēroti, un minētās personas nav ieguvušas jaunu pilsonību, valsts, no kuras pilsonības personas ir atteikušās, ļauj tām personām atgūt

pilsonību vai arī tiek uzskatīts, ka personas nekad to nav zaudējušas, lai nerastos bezvalstniecība.

80. Iespējamajai maksai šādas atteikšanās gadījumā jābūt mērenai (sk. konvencijas 13.panta 1.punktu).

81. 8.panta 2.punkts ļauj valstīm ierobežot 1.punktā minētās tiesības atteikties no šo valstu pilsonības tiem pilsoņiem, kuri pastāvīgi uzturas ārzemēs. Saskaņā ar 8.pantu nedrīkst aizliegt atteikties no pilsonības tikai tāpēc, ka personām, kas pastāvīgi uzturas citā valstī, vēl ir jāpilda karaklausība savā valstī, vai tāpēc, ka šajā valstī pret personu ierosinātās civillietas vai krimināllietas izskatīšana nav pabeigta. Civillietu vai krimināllietu izskata neatkarīgi no attiecīgās personas pilsonības, un šī izskatīšana notiek parastajā kārtībā pat tad, ja persona atsakās no savas pilsonības.

9.pants. Pilsonības atgūšana

82. Pamatojoties uz 9.pantu, līgumslēdzējas valstis savā iekšējā tiesiskajā kārtībā veicina pilsonības atgūšanu gan tām personām, kuras ir atteikušās no pilsonības saskaņā ar 8.pantu, gan tām, kuras ir zaudējušas savu pilsonību saskaņā ar 7.pantu. Tomēr 9.pants neparedz tiesības uz pilsonības atgūšanu. Saskaņā ar šo pantu līgumslēdzējas valstis tikai atvieglo pilsonības atgūšanu dažām bijušo pilsoņu kategorijām. Lai konstatētu, vai līgumslēdzēja valsts izpilda šo prasību, jāņem vērā visi attiecīgie apstākļi, it īpaši ļoti labvēlīgu nosacījumu pastāvēšana pilsonības iegūšanai.

4.nodaļa. Ar pilsonību saistītās procedūras

83. 4.nodaļa attiecas uz pilsonības iegūšanu, saglabāšanu, zaudēšanu, atgūšanu vai apliecināšanu. Termins "apliecināšana" ietver jebkuru pilsonības pierādījumu tādā veidā un formā, kā tas noteikts ikvienas līgumslēdzējas valsts iekšējās tiesībās.

84. Eiropas Kopienas līgumā nav ietvertas normas, kas regulē pilsonības iegūšanu vai zaudēšanu, jo šādi jautājumi principā jālemj dalībvalstīm pašām. Tomēr dalībvalsts pilsonības esamība ir prasība, lai piemērotu noteiktas normas, lai brīvi pārvietotos un vispār lai baudītu tiesības, ko dod Eiropas Savienības dalībvalstu pilsonība (ES 8. "a" - 8."e" pants); Kopienas atvasinātie likumi liek dalībvalstīm nodrošināt saviem pilsoņiem viņu pilsonības pierādījumu, izsniedzot vai atjaunojot personu apliecinošu dokumentu vai pasi, kas konkrēti norāda tās īpašnieka pilsonību.¹²

10.pants. Iesniegumu izskatīšana

¹² Sal. Padomes direktīvas 68/360 2(2).pantu attiecībā uz strādniekiem: "Saskaņā ar saviem likumiem dalībvalstis izdod un atjauno personu apliecinošu dokumentu vai pasi, kurā īpaši norādīta tās īpašnieka pilsonība." Šis noteikums piemērojams *mutatis mutandis* attiecībā uz studentiem - Padomes direktīva 93/96; attiecībā uz algotiem un nealgotiem darbiniekiem, kuri pārtraukuši savu profesionālo darbību, - Padomes direktīva 90/365; attiecībā uz tām personām, kuras sniedz pakalpojumus, vai uz nealgotām personām - Padomes direktīva 73/148; attiecībā uz personām, kurām ir uzturēšanās tiesības - Padomes direktīva 90/364.

85. Visi iesniegumi attiecībā uz pilsonības iegūšanu, saglabāšanu, zaudēšanu, atgūšanu vai apliecināšanu ir jāizskata iespējami īsā laikā. To, vai iesniegums tiek izskatīts iespējami īsā laikā, nosaka, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus. Piemēram, tur, kur priekšteces valsts pilsoņi valsts pēctecības gadījumos, nav ieguvuši tās valsts pilsonību, kurā viņi uzturas, bet viņiem tiek izvirzīta prasība pieteikties uz pilsonību, viņu iesniegumi būtu jāizskata ļoti ātri sakarā ar šā jautājuma steidzamību. Ikvienā gadījumā, gaidot, kamēr iesniegumi tiks izskatīti, lielākajai daļai šo personu parasti ir tiesības palikt valstī, piemēram, saskaņā ar tiesībām uz ģimenes dzīvi, kā tas noteikts ECHR 8.pantā.

11.pants. Lēmumi

86. Visos lēmumos par pilsonību, un ne tikai tajos, kas pieņemti sakarā ar iesniegumu, iemesliem jābūt minētiem rakstveidā. Vismaz ir jānorāda juridiskie un faktiskie iemesli. Vienīgi reģistrējot pilsonības iegūšanas *ex lege* un pilsonības zaudēšanas gadījumus, iemesli rakstveidā nav jānorāda. Lēmumos, kuros ir runa par valsts drošību, jāsniedz tikai minimālais informācijas daudzums. Par lēmumiem, kuri pieņemti attiecībā uz personas vēlmēm un interesēm, piemēram, par iesnieguma pieņemšanu, pietiek ar vienkāršu paziņojumu vai attiecīga dokumenta izsniegšanu. Tika atzīmēts, ka dažu valstu iekšējās tiesības neatbilst šim noteikumam, ja lēmumu par pilsonību pieņem parlaments.

12.pants. Tiesības pārsūdzēt

87. Turklāt visiem lēmumiem jābūt administratīvi vai juridiski pārsūdzamiem. Pamatojoties uz šo noteikumu, personām jābūt tiesīgām pārsūdzēt lēmumus par pilsonību. Šo tiesību īstenošanas procesuālie aspekti tiek atstāti katras līgumslēdzējas valsts iekšējo tiesību ziņā. Tika uzskatīts, ka šajā konvencijā nav jāparedz izņēmumi, saskaņā ar kuriem lēmumus par pilsonību pieņem ar parlamenta aktu un tie nav pārsūdzami, kā tas ir dažās valstīs. Pārsūdzēšanas tiesību vispārēja atzīšana patiešām ir novērtēta, un tam ir liela nozīme.

88. Tomēr tiesības pārsūdzēt neizslēdz valstu normas, saskaņā ar kurām lēmumi, ko pieņem visaugstākās valsts institūcijas, noteiktos īpašos gadījumos nav pārsūdzami augstākā instancē, ja tos var juridiski vai administratīvi pārsūdzēt citā veidā saskaņā ar valsts iekšējām tiesībām.

89. Tā kā ECHR nav iekļauta norma par civilo tiesisko palīdzību, tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu atbilstoši 6.panta 1.punktam dažreiz var prasīt, lai valsts paredz advokāta palīdzību, kad tas ir nepieciešams, piemēram, ja lieta ir sarežģīta (sk. šajā kontekstā *Airey* lietu, 1979.gada 9.oktobris, ECHR, A sērija, Nr.32).

13.pants. Maksa

90. Šis pants attiecas uz visiem maksājumiem par pilsonības iegūšanas, saglabāšanas, zaudēšanas, atzīšanas vai apliecināšanas noformēšanu. Tā var būt, piemēram, maksa par iesnieguma veidlapu, tā izskatīšanu un lēmuma paziņošanu.

91. 1.punkta vispārējais mērķis ir pateikt, ka maksai par pilsonības iegūšanu, saglabāšanu, zaudēšanu, atgūšanu vai apliecināšanu nevajadzētu būt pārmērīgi augstai. To, vai maksas apjoms ir atbilstošs, nosaka, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus. To, piemēram, var noteikt pēc administratīvajām izmaksām. Maksai nevajadzētu būt par līdzekli, lai atturētu personas no pilsonības iegūšanas, saglabāšanas, zaudēšanas vai atgūšanas, piemēram, ja pilsonība zaudēta valsts pēctecības gadījumā.

92. Vārdi "nav šķērslis" 2.punktā salīdzinājumā ar vārdiem "ir mērena" 1.punktā tika izraudzīti ar nolūku, lai norādītu, ka līgumslēdzējām valstīm tas ir smagāks pienākums, ja runa ir par maksas apjomu administratīvās vai tiesiskās pārsūdzēšanas gadījumā.

93. Lai gan šā panta izpratnē juridiskās izmaksas nav iekļautas, normas, uz kurām atsaucas Eiropas Cilvēktiesību tiesa spriedumā *Airey* lietā attiecībā uz tiesas procesa izmaksām, būtu pieminamas šajā kontekstā. Jāatsaucas arī uz principiem, kas ietverti Eiropas Padomes rekomendācijā Nr. R(81)7 par pasākumiem, kuri veicina tiesas pieejamību, it īpaši princips D, kas skar izmaksas par tiesas spriešanu un nosaka, ka "valsts vārdā nevajadzētu prasīt no puses nekādu naudas summu kā nosacījumu tiesas procesa uzsākšanai, ja tas ir nepieņemami sakarā ar izskatāmajām lietām".

5.nodaļa. Daudzvalstu pilsonība

14.pants. Daudzvalstu pilsonības *ex lege* gadījumi

94. 14.pants prasa, lai līgumslēdzējas valstis pieļauj daudzvalstu pilsonību divos gadījumos, kurus parasti atzīst pat tās valstis, kas vēlas izvairīties no daudzvalstu pilsonības. Tie patiešām rodas automātiski vienlaicīgas divu vai vairāku valstu tiesību piemērošanas dēļ. Īpaši 14.1. "a" pants izvirza prasību, ka dažādu valstu pilsoņu laulības gadījumā ir jāpiemēro laulāto vienlīdzības princips, nododot attiecīgo pilsonību saviem bērniem. Arī 1963.gada konvencijas 1.nodaļa, kas vērsta uz to, lai samazinātu daudzvalstu pilsonības gadījumu skaitu, neizslēdz šos divus daudzvalstu pilsonības gadījumus.

95. 1.punkts attiecas uz "bērniem" un tāpēc saskaņā ar termina definīciju 2. "c" pantā piemērojams tikai līdz 18 gadu vecumam. Pēc tam, kad bērni sasnieguši pilngadību, piemēro attiecīgās 7.panta daļas, īpaši 1. "e" punktu par pilsonības zaudēšanu, ja nav patiesas saiknes starp līgumslēdzēju valsti un personām, kuras dzīvo ārzemēs.

15.pants. Citi iespējamie daudzvalstu pilsonības gadījumi

96. 15.pants konkrēti norāda, ka konvencija neierobežo līgumslēdzēju valstu tiesības pieļaut daudzvalstu pilsonību. Šis pants skaidri norāda, ka tās valstis, kuras to vēlas, ir tiesīgas pieļaut arī citus daudzvalstu pilsonības gadījumus.

97. Jaunā konvencija ir neitrāla attiecībā uz daudzvalstu pilsonības vēlamību. 1963.gada konvencijas 1.nodaļas mērķis bija izvairīties no daudzvalstu pilsonības, bet šīs konvencijas 15.pants atspoguļo faktu, ka daudzas valstis Eiropā pieļauj daudzvalstu pilsonību, kaut gan citas Eiropas valstis cenšas to nepieļaut.

98. Tomēr valsts iespēja pieļaut daudzvalstu pilsonību būs atkarīga no jebkurām pretēja rakstura obligātām starptautiskajām saistībām. Īpaši tās valstis, kuras saista 1963.gada konvencijas 1.nodaļa, nevarēs attiecībā uz saviem pilsoņiem atļaut vairāk nekā ierobežotu daudzvalstu pilsonības gadījumu skaitu (sīkākai informācijai sk. arī 1.daļu).

16.pants. Iepriekšējās pilsonības saglabāšana

99. Šīs normas mērķis ir nodrošināt to, ka persona netiek kavēta, ja tā vēlas iegūt vai saglabāt pilsonību, tāpēc ka nav iespējams vai ir grūti zaudēt citas valsts pilsonību. Nepamatotu, faktisku vai juridisku prasību esamību novērtē katrā atsevišķā gadījumā tās līgumslēdzējas valsts varas iestādes, kuras pilsonību persona grib iegūt. Piemēram, nevar taču gaidīt, ka bēgļi atgriezīsies savā valstī, vai lūgt viņu mītnes zemes diplomātisko vai konsulāro pārstāvniecību, lai tā panāk, ka viņi atsakās no pilsonības vai tā tiek atņemta.

100. Tā kā šis pants ir īpaši nozīmīgs valsts pēctecības gadījumos, 18.pantā ir atsevišķa atsauce uz 16.pantu.

17.pants. Tiesības un pienākumi daudzvalstu pilsonības gadījumā

101. 1.punkts ietver pamatprincipu, ka pret daudzvalstu pilsoņiem tās līgumslēdzējas valsts teritorijā, kurā viņi dzīvo, ir jāizturas tāpat kā pret personām ar vienas valsts pilsonību, piemēram, attiecībā uz vēlēšanu tiesībām, īpašuma iegūšanu vai karaklausības veikšanu. Tomēr noteiktos apstākļos šīs tiesības un pienākumus var grozīt, noslēdzot starptautisku līgumu (piemēram, sk. 7.nodaļu par karaklausību).

102. 2.punkta "a" apakšpunkts aplūko diplomātisko un konsulāro aizsardzību. Starptautisko tiesību vispārējais princips par diplomātisko aizsardzību ietverts 1930.gada Hāgas konvencijas 4.pantā, kurš paredz, ka "valsts var nenodrošināt diplomātisko aizsardzību kādam no saviem pilsoņiem attiecībā pret valsti, kuras pilsonība arī ir šai personai". Tomēr sakarā ar progresu, kas vērojams starptautisko publisko tiesību jomā kopš 1930.gada, atsevišķos izņēmuma gadījumos un tajā pašā laikā ņemot vērā starptautisko tiesību normas, līgumslēdzēja valsts var sniegt diplomātisko vai konsulāro palīdzību vai aizsardzību kādam no saviem pilsoņiem, kuram vienlaikus ir arī citas valsts pilsonība, piemēram, noteiktos bērnu nolaupīšanas gadījumos. Ir jāņem vērā fakts, ka

Eiropas Savienības dalībvalsts var sniegt diplomātisko vai konsulāro palīdzību citas Eiropas Savienības valsts pilsonim, ja šī valsts nav pārstāvēta trešās valsts teritorijā.

103. 2.punkta "b" apakšpunkts aplūko katras līgumslēdzējas valsts starptautisko privāttiesību normu piemērošanu daudzvalstu pilsonības gadījumos. Konvencija šo normu piemērošanu neietekmē.

6.nodaļa. Valsts pēctecība un pilsonība

104. Šī nodaļa aplūko tās pilsonības problēmas, kuras rodas valsts pēctecības gadījumā, kā tas noteikts vispārējās starptautiskajās publiskajās tiesībās. 1978.gada Vīnes konvencija par valstu pēctecības respektēšanu līgumos definē "valstu pēctecību" kā vienas valsts aizstāšanu ar citu, kas ir atbildīga par teritorijas starptautiskajām attiecībām. Normas attiecībā uz valsts pēctecību un pilsonību pamatojas uz pastāvošo vispārējo starptautisko praksi un ietver vispārējus pamatprincipus. Tie ļauj valstīm izlemt, kādā veidā šīs normas piemērot savās iekšējās tiesībās.

105. Kaut gan šīs normas neattiecas tieši uz personām, tomēr tās ir paredzētas, lai nodrošinātu, cik vien iespējams, to, ka personas, kuras dzīvo attiecīgajā reģionā, nenonāktu nelabvēlīgā stāvoklī tikai teritoriālo pārmaiņu dēļ.

106. Šie principi attiecas uz līgumslēdzējām valstīm, neatkarīgi no tā, vai tās ir attiecīgās valsts pēcteces vai priekšteces. Tomēr šo principu rakstura dēļ nodaļa īpaši attiecas uz valstīm pēctecēm.

107. Galvenās rūpes, kaut gan ne vienīgās, ir izvairīšanās no bezvalstniecības, kā tas uzsvērts 18.panta 1.punktā, un tāpēc galvenā uzmanība ir vērsta uz pilsonības piešķiršanu vai saglabāšanu. Nodaļa cenšas pastiprināt līgumā ietvertos nosacījumus bezvalstniecības novēršanai; tāds ir 1961.gada Konvencijas par bezvalstniecības gadījumu skaita samazināšanu 10.pants.

18.pants. Principi

108. 18.pants izklāsta konkrētus principus, kurus līgumslēdzējas valstis apņemas ievērot visos pilsonības jautājumos, kas rodas sakarā ar valsts pēctecību. Turklāt konvencijas citas nodaļas arī ir plaši piemērojamas valsts pēctecības gadījumos. Šis pants jāaplūko, ņemot vērā starptautiskajās tiesībās minēto pieņēmumu, ka, notiekot suverenitātes maiņai kādā teritorijā, notiek arī pārmaiņas iedzīvotāju pilsonības jautājumos.

1.punkts

109. Šajā punktā minēti galvenie principi, kuri tiek piemēroti un ir daļa no Eiropas Padomes demokrātiskā uzdevuma: nodrošināt likuma varas principu un noteikumu ievērošanu attiecībā uz cilvēktiesībām. Šajā ziņā būtu jāņem vērā Eiropas Padomes nolikums, īpaši tā 3.pants, kurš paredz, ka "ikvienai Eiropas Padomes dalībvalstij

jāakceptē likuma varas principi un tas, ka to ievēros visi cilvēki, kuri ir tās cilvēktiesību un pamatbrīvību jurisdikcijā", kā arī Eiropas Cilvēktiesību konvencijā un tās protokolos ietvertās normas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas precedenta tiesības.

110. Jēdziena "likuma vara" svarīgums pilsonības jomā jāaplūko, ņemot vērā katras valsts konstitucionālās un tiesiskās tradīcijas. Tomēr daži pamatkritēriji veido daļu no šā jēdziena. Šie kritēriji ir:

- lēmumi jāpieņem, stingri ievērojot likumu;
- likumu vajadzētu interpretēt ar nolūku aizsargāt pilsoņu tiesības un brīvības (bet ne tikai ar nolūku aizsargāt valsts intereses);
- pasākumos, ko veic valsts un kas ietekmē cilvēkus, jābūt saglabātai zināmai mēra sajūtai, sevišķi tad, ja šie pasākumi ir sankcijas vai ietekmē atsevišķas tiesības;
- likumam jābūt pārskatāmam un personām jāspēj paredzēt savas rīcības tiesiskās sekas; tātad nevajadzētu būt tiesiskam vakuumam;
- likums būtu jāinterpretē tādā garā, kādā tas rakstīts.

111. Papildu ieteikumus attiecībā uz "likuma varu" var atrast dažādos Padomes tiesiskajos aktos, kas pieņemti civiltiesas taisnīguma un iedarbīguma jomā,¹³ un Eiropas Cilvēktiesību tiesas precedenta tiesībās, īpaši tiesībās uz taisnīgu lietas iztiesāšanu, kā tas noteikts ECHR 6.panta 1.punktā.¹⁴ Visbeidzot, 1.punkts atgādina principus, kuri minēti šīs konvencijas 4. un 5.pantā un šā panta 2.punktā. Visi 1.punktā minētie principi ir nozīmīgi vispār, kaut gan galvenās rūpes ir izvairīšanās no bezvalstniecības.

2.punkts

112. 2.punkts koncentrē uzmanību uz faktoriem, kuri jāņem vērā tām līgumslēdzējām valstīm, ko ietekmējusi valsts pēctecība, kad tās lemj par savas pilsonības piešķiršanu vai saglabāšanu. Tas neformulē detalizētus noteikumus, bet nosaka principus. Ikviens no šiem faktoriem ir jānovērtē, ņemot vērā katra gadījuma īpašos apstākļus.

113. Terminu "patiesa un spēkā esoša saikne", kas minēts "a" apakšpunktā, pirmo reizi lietoja Starptautiskā tiesa *Nottebohm* lietā. Tas attiecas uz minētās personas "būtisku saistību" ar valsti. Tāpēc pilsonības tiesiskajai saiknei jābūt saskaņā ar personas patieso saistību ar valsti.

114. Savukārt "b" apakšpunkts nosaka, ka minētās personas pastāvīgā uzturēšanās valsts pēctecības gadījumā attiecas uz pastāvīgo uzturēšanos pēcteces valsts teritorijā vai priekšteces valsts teritorijā. "Likumīga uzturēšanās" netiek prasīta, jo pastāv pieņēmums, ka persona, kura bija pilsonis tieši pirms valsts pēctecības iestāšanās, tur bija likumīgs pastāvīgais iedzīvotājs.

¹³ Šajos dokumentos īpaši ietverta rekomendācija Nr. R(94)12 par tiesnešu neatkarību, viņu darba efektivitāti un lomu un rekomendācija Nr. R(95)5 pārsūdzēšanas sistēmas un kārtības ieviešanai un uzlabošanai civilo un tirdzniecības tiesību lietās. Sk. Eiropas Padomes publikācijas par tiesas efektivitāti un taisnīgumu.

¹⁴ Sk. īpaši *Ringeisen* lietu, 1971.gada 16.jūlijs, 13.sēj., *Golder* lietu, 1975.gada 21.februāris, 18.sēj., *Airey* lietu, 1979.gada 9.oktobris, 32.sēj. un *Albert un Le Compte* lietu, 1982.gada 10.februāris, 58.sēj.

115. Bet "c" apakšpunktā teikts, ka ir jāņem vērā minētās personas griba. Tas varētu būt saistīts, piemēram, ar to, ka personai tiek dotas tiesības izvēlēties pilsonību vai izvairīties no pilsonības uzspiešanas pret tās gribu.

116. Termins "teritoriālā izcelsme", kas lietots "d" apakšpunktā, neattiecas ne uz personas etnisko, ne uz sociālo izcelšanos, bet drīzāk gan uz to, kur šī persona ir dzimusi, kur ir dzimuši tās vecāki un vecvecāki, vai uz iespējamu iekšējo piederību valstij. Tādējādi tas ir līdzīgs kritērijam, ko lieto, lai noteiktu pilsonības iegūšanu saskaņā ar principiem *ius soli* un *ius sanguinis*.

3.punkts

117. 3.punkts paredz, ka tur, kur pēctece valsts padara tās pilsonības iegūšanu atkarīgu no ārvalsts pilsonības zaudēšanas, piemērojams konvencijas 16.pants, t.i., šādu zaudēšanu nevar prasīt, kur tā nav iespējama vai kur tā tiek prasīta nepamatoti. Šis punkts ir sevišķi svarīgs tām valstīm, kur daudzvalstu pilsonība noteiktos gadījumos parasti netiek atļauta.

19.pants. Starptautiskās vienošanās kārtība

118. 19.pants sekmē to pilsonības jautājumu risināšanu, par kuriem ir vienojušās pēcteces valstis, un prasa valstīm nodrošināt, lai šādas vienošanās atbilstu tiem principiem un noteikumiem, kuri minēti vai uz kuriem ir atsaucies konvencijas 6.nodaļā.

20.pants. Principi attiecībā uz ārpilsoņiem

119. Šis pants aplūko to pastāvīgo iedzīvotāju tiesības pēcteces valsts teritorijā, kuri bija priekšteces valsts pilsoņi un kuri nav ieguvuši pēcteces valsts pilsonību valsts pēctecības dēļ. Tādējādi tas attiecas uz personām, kuras ir iesniegušas iesniegumu un gaida lēmumu, tāpēc ka iesniegumi vēl aizvien tiek izskatīti. Tas attiecas arī uz tām personām, kuru iesniegums ir noraidīts, un personām, kuras nav iesniegušas iesniegumu.

120. Lai būtu pilnīgā saskaņā ar 20.pantā minētajiem principiem, "ārpilsoņiem" ir jāatbilst ikvienam no šādiem nosacījumiem:

- i. viņi bija priekšteces valsts pilsoņi, kuri nav ieguvuši pēcteces valsts pilsonību,
- ii. viņi pastāvīgi uzturējās pēcteces valsts teritorijā valsts pēctecības iestāšanās laikā,
- iii. viņi joprojām uzturas pēcteces valsts teritorijā.

121. Šis pants, kas aplūko sociālās un ekonomiskās tiesības, ir paredzēts, lai nodrošinātu, ka līgumslēdzējas valstis padara iespējamu ārpilsoņiem turpināt to pašu dzīvesveidu (no praktiskā ikdienas viedokļa), kāds tiem bija pirms valsts pēctecības iestāšanās. Kā vissvarīgākās sociālās un ekonomiskās tiesības minamas tiesības uz darbu un pārvietošanās brīvība. Šajā kontekstā papildu norādījumus sniedz Eiropas konvencija

par apmešanos (ETS Nr.19) un Eiropas sociālā harta (ETS Nr.35). Līgumslēdzējas valstis var piešķirt papildu tiesības, piemēram, politiskās tiesības pašvaldību līmenī.

122. Nepieciešams priekšnoteikums, lai varētu baudīt sociālās un ekonomiskās tiesības, ir tiesības palikt pēcteces valsts teritorijā, kā tas noteikts 1.punktā. Šīs tiesības dažreiz dēvē arī par uzturēšanās tiesībām vai apmešanās brīvību. Jāatgādina, ka šādām personām parasti ir tiesības uz ģimenes dzīvi atbilstoši ECHR 8.pantam, un tur, kur šo pantu piemēro, šīs personas nedrīkst izraidīt, pat ja tās netiek uzskatītas par pilsoņiem.¹⁵

123. Vienlīdzīgas izturēšanās princips, kas nosaka tādu pašu attieksmi kā pret pilsoņiem, sociālo un ekonomisko tiesību sfērā ir pakļauts šā panta 2.punktā minētajam izņēmumam. Saskaņā ar šo izņēmumu līgumslēdzēja valsts var neļaut ārpilsoņiem tikt nodarbinātiem valsts dienestā tikai tad, ja šis dienests paredz valsts varas īstenošanu. Šis formulējums ņemts no Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma (*Eiropas kopienu komisija pret Beļģijas Karalisti*, 1982.gada 26.maijs, 149/79. lieta)¹⁶ un pamatojas uz to. Šis izņēmums attiecas tikai uz darbu valsts dienestā, kur veicama specifiska darbība, kas paredz valsts varas īstenošanu, ko piešķir publiskās tiesības, un pienākumu nodrošināt valsts vispārējo interešu ievērošanu. Šajos izņēmuma apstākļos pilsonība tiek uzskatīta par nepieciešamu priekšnoteikumu, jo darba joma var būt saistīta ar slepenību.

7.nodaļa. Karaklausība daudzvalstu pilsonības gadījumos

124. 1963.gada konvencijas 2.nodaļā minētās vispāratzītās normas bez jebkādiem būtiskiem grozījumiem ir iekļautas šajā konvencijā (21.pants) kopā ar 1963.gada konvencijas 1977.gada protokolā iekļautajām normām par alternatīvo civildienestu un atbrīvošanu no karaklausības (22.pants).

125. Vienīgais izņēmums attiecas uz vārdiem "parasta uzturēšanās", kas lietoti 1963.gada konvencijā un 1977.gada protokolā, bet šeit ir aizstāti ar plašāk lietotu terminu "pastāvīgā uzturēšanās", kas lietots arī citās šīs konvencijas nodaļās. Nav bijis nodoma mainīt jēdzienu, drīzāk gan panākt atbilstību franču valodas vārdiem "résidence habituelle", kas lietoti gan 1963.gada konvencijā, gan šajā konvencijā un citos nesen pieņemtajos dokumentos.

126. Līgumslēdzējas valstis, kuras pieņem visu 7.nodaļu vai tās daļu, tiek aicinātas padomāt arī par 1963.gada konvencijas 2.nodaļas ratificēšanu, lai daudzvalstu pilsoņi no valstīm, kuras ir pieņēmušas tikai 1963.gada konvencijas 2.nodaļu, arī varētu gūt labumu no šo nodaļu kopējo principu atzīšanas.

¹⁵ Šādi Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi ir ļoti būtiski: *Berrehab*, 1988.gada 21.jūnijs, 138.sēj.; *Moustaquim*, 1991.gada 18.februāris, 193.sēj.; *Beldjoudi*, 1992.gada 26.marts, 234-A sēj.; *Nasri*, 1995.gada 13.jūlijs, 324.sēj.; *Gül*, 1996.gada 19.februāris.

¹⁶ Sk. arī šādus Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus: Eiropas Savienības Komisija pret Luksemburgu, C-473/93, 1996.gada 2.jūlijs; Eiropas Savienības Komisija pret Beļģiju, C-173/94, 1996.gada 2.jūlijs; Eiropas Savienības Komisija pret Grieķiju, C-290/94, 1996.gada 2.jūlijs. Šajās lietās tiesa uzskatīja, ka neatteikšanās no prasības pēc pilsonības, lai varētu strādāt valsts dienestā, kur jāīsteno valsts vara, ir bijusi pretrunā ar noteikumiem par strādnieku brīvu pārvietošanos Eiropas Savienības robežās.

21.pants. Karaklausības veikšana

127. Vissvarīgākais noteikums, kas ietverts 21.panta 1.punktā, ir tas, ka personām, kurām ir divu vai vairāku līgumslēdzēju valstu pilsonība, karaklausība jāveic tikai vienā no šīm valstīm. Parasti šī valsts būs tā, kurā personas pastāvīgi uzturas. Tomēr šīs personas var brīvi izvēlēties citu valsti, kuras pilsoņi tās arī ir, un veikt karaklausību šajā valstī.

22.pants. Atbrīvošana no karaklausības vai alternatīvais civildienests

128. 22.panta “a” punkts paredz, ka personas, kuras ir atbrīvotas no karaklausības vai veikušas alternatīvo civildienestu vienā valstī, ir veikušas karadienestu arī attiecībā uz citu valsti, kuras pilsoņi arī tās ir. Turklāt atbilstoši “b” apakšpunktam tiek uzskatīts, ka tad, ja personas pastāvīgi uzturas tajā valstī, kuras pilsoņi tās ir un kurā nav obligātās karaklausības, tās ir veikušas karadienestu arī attiecībā uz citu valsti, kuras pilsoņi arī tās ir, bet kurā tomēr pastāv obligātā karaklausība.

8.nodaļa. Sadarbība starp līgumslēdzējām valstīm

23.pants. Sadarbība starp līgumslēdzējām valstīm

129. 23.panta 1.punkta “a” apakšpunkts prasa, lai kompetentas varas iestādes sniegtu Eiropas Padomes ģenerālsekretāram informāciju par pilsonības jautājumiem, arī par bezvalstniecības un daudzvalstu pilsonības gadījumiem un par konvencijas īstenošanai veiktajiem pasākumiem. Ģenerālsekretārs izsūta visu attiecīgo informāciju visām līgumslēdzējām valstīm. Faktiski jau ir saņemts daudz informācijas, un tā atrodama Eiropas Pilsonības dokumentācijas centrā (EURODOC), kas apkopo informāciju par pilsonību un dokumentāciju, aptverot gandrīz visas Eiropas valstis. Centrs ir atbildīgs arī par Eiropas biļetena par pilsonību izdošanu, tajā tiek apkopoti iepriekšminēto valstu pilsonības likumi.

130. Turklāt atbilstoši “b” apakšpunktam līgumslēdzējas valstis saskaņā ar līgumu nodrošina cita citu ar informāciju par pilsonības jautājumu un par konvencijas īstenošanai veiktajiem pasākumiem.

131. Šā panta 2.punkts paredz, ka valstis sadarbojas attiecīgās Eiropas Padomes starpvaldību institūcijas ietvaros. Faktiski Ekspertu komiteja pilsonības jautājumos (CJ-NA), kas bija atbildīga par šīs konvencijas izstrādāšanu, ir kompetenta Padomes speciālistu struktūra šajā jomā, un tajā ir pārstāvētas gandrīz visas Eiropas valstis vai nu kā locekles vai kā novērotājas. Šīs sadarbības mērķis ir iztirzāt visas attiecīgās problēmas un sekmēt pilsonības tiesisko principu un ar to saistīto jautājumu pakāpenisku pilnveidošanu un veiksmīgu piemērošanu praksē.

24.pants. Informācijas apmaiņa

132. 24.pants aplūko informācijas apmaiņu par kādas līgumslēdzējas valsts pilsonības brīvprātīgu iegūšanu, ko izdara citas līgumslēdzējas valsts pilsoņi. Šāda informācija ir īpaši nozīmīga tām valstīm, kas realizē politiku, kuras mērķis ir izvairīties no daudzvalstu pilsonības. Valstīm, kuras pievienojas konvencijai, nav pienākuma sniegt šādu informāciju, taču tās jebkurā laikā var paziņot, ka vēlas to darīt.

133. Ja ir sniegts šāds paziņojums, pirms informācijas sniegšanas ir jāizpilda daži nosacījumi. Pirmkārt, informācija tiek sniegta uz savstarpības pamata, t.i., tām līgumslēdzējām valstīm, kuras ir sniegušas tādu pašu paziņojumu. Otrkārt, ir jāievēro nosacījumi, kas minēti tās līgumslēdzējas valsts paziņojumā, kura sniedz informāciju. Treškārt, ir jāievēro spēkā esošie likumi par līgumslēdzējas valsts datu aizsardzību. Otrais un trešais nosacījums īpaši attiecas uz valsts iekšējām tiesībām par personiska rakstura datu automātisku apstrādi un personu privātās dzīves un cilvēktiesību aizsardzību. Šis paziņojums ir spēkā, kamēr tas netiek atsaukts. Pants netraucē līgumslēdzējai valstij, kas saņem informāciju, arī turpmāk to prasīt. Valsts, kura sniedz šo informāciju, pati var izlemt, vai apmierināt šo lūgumu.

134. 1963.gada konvencijas (ETS Nr.96) Papildu protokols un 1964.gada Konvencija par informācijas apmaiņu attiecībā uz pilsonības iegūšanu ir ņemti vērā šajā kontekstā. Papildu protokols un 1964.gada konvencija paredz kārtību, kādā notiek sazināšanās starp valstīm gadījumos, kad vienas valsts pilsoņi iegūst otras valsts pilsonību. Papildu protokols paredz, ka jāizmanto pievienotā paraugveidlapa, kas ir jāizpilda un jānosūta ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā no dienas, kad pilsonības iegūšana stājusies spēkā. 1964.gada konvencijā dots arī paraugdokuments četrās valodās, tas jānosūta triju mēnešu laikā no dienas, kad pilsonības iegūšana stājusies spēkā. Tā kā šie dokumenti netika plaši izmantoti vai piemēroti, norma par informācijas apmaiņas iespējām ir iekļauta šajā konvencijā.

9.nodaļa. Konvencijas piemērošana

25.pants. Paziņojumi par konvencijas piemērošanu

135. Tā kā 7.nodaļa var neattiekties uz noteiktām valstīm (piemēram, uz tām, kuras neuzskata par vēlamu izmantot šīs normas), šīm valstīm tiek dota iespēja paziņot, ka tās izslēdz šīs nodaļas normu piemērošanu. Šī nodaļa ir ņemta no 1963.gada konvencijas 2.nodaļas. Var uzskatīt, ka tās līgumslēdzējas valstis, kuras neizmanto iespēju sniegt paziņojumu saskaņā ar šo punktu, piekrīt piemērot konvenciju kopumā, paturot pieļaujamās atrunas.

136. Valstis, kuras pieņem 7.nodaļu, var to piemērot uz savstarpības pamata tikai attiecībās ar citām līgumslēdzējām valstīm, kuras arī ir pieņēmušas 7.nodaļu.

26.pants. Šīs konvencijas spēks

137. 1.punkts garantē tās iekšējo tiesību normas un saistošos starptautiskos aktus, kuri pilsonības jomā piešķir personām papildu tiesības; konvencija nav jāinterpretē tā, lai

ierobežotu šīs tiesības. Vārdi "papildu tiesības" attiecas uz iespēju radīt personai labvēlīgāku situāciju nekā paredzēts konvencijā, piemēram, piemērojot līgumslēdzēja valsts likumus attiecībā uz tās pilsonības iegūšanu.

138. 2.punkts norāda, ka šī konvencija līgumslēdzējam valstīm neaizstāj 1963.gada konvenciju vai tās protokolus kā saistošus dokumentus. Valstis var brīvi pievienoties visiem šiem dokumentiem.

139. Lai gan 1963.gada konvencija un šī konvencija ir savienojamas, to iedarbīgums var būt dažāds atbilstoši katras valsts iekšējām tiesībām, sevišķi attiecībā uz daudzvalstu pilsonību. Tādējādi valsts, kuras iekšējās tiesības pieļauj daudzvalstu pilsonību citos gadījumos, nekā tas paredzēts šīs konvencijas 14.pantā un 1963.gada konvencijā, var neuzņemties pienākumu ievērot 1963.gada konvencijas 1.nodaļu, bet pieņemt šo konvenciju.

10.nodaļa. Nobeiguma noteikumi

27.pants. Parakstīšana un stāšanās spēkā

140. Konvencija stāsies spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kurš seko triju mēnešu periodam, skaitot no datuma, kurā trīs Eiropas Padomes dalībvalstis būs apliecinājušas savu piekrišanu uzņemties pienākumu to ievērot. Ņemot vērā, ka šī konvencija ir svarīga daudzām valstīm, tās stāšanās spēkā nevajadzētu aizkavēt, prasot lielu skaitu ratifikāciju. Jebkurā gadījumā nepieciešamo ratifikāciju skaits izriet no parastā skaita, kas nepieciešams Eiropas Padomes līgumiem.

141. Konvencija tiek nodota parakstīšanai arī valstīm, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet ir piedalījušās tās izstrādāšanā. Šīs valstis ir Armēnija, Azerbaidžāna, Baltkrievija, Bosnija un Hercegovina, Kanāda, Gruzija, Vatikāns, Kirgīzija un Amerikas Savienotās Valstis.

28.pants. Pievienošanās

142. Ņemot vērā to, ka ir svarīgi, lai iespējami vairāk valstu kļūtu par līgumslēdzējam valstīm, īpaši tās, kurām ir nepieciešams sadarboties, konvencijai var pievienoties arī tās valstis, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis un nav minētas 27.panta komentārā, pēc konvencijas stāšanās spēkā saskaņā ar 28.pantā izklāstīto kārtību.

29.pants. Tiesību paturēšana

143. Tiesību paturēšana nav pieļaujama attiecībā uz konvencijas galvenajām nodaļām, un tās ir 1., 2. un 6.nodaļa. Tiesību paturēšana attiecībā uz pārējām nodaļām ir pieļaujama, ja vien tas atbilst konvencijas priekšmetam un mērķim saskaņā ar Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām 19.(c) pantu.

144. Kas attiecas uz konvencijas priekšmetu, atsauce uz to dota konvencijas 1.pantā. Tās mērķis ir ne tikai izvairīties no bezvalstniecības, bet arī nodrošināt taisnīgu tiesvedību jautājumos, kas saistīti ar pilsonību, pavērt iespēju personām, kurām ir patiesa saikne ar līgumslēdzēju valsti, iegūt tās pilsonību, pieļaut pilsonības zaudēšanu tikai pamatotos gadījumos un panākt, lai personām ar vairāku valstu pilsonību karaklausība būtu jāveic tikai attiecībā uz vienu valsti. Papildu norādījumi sniegti konvencijas ievaddaļā.

145. Pieņemot, ka tiesību paturēšana vispār nav vēlama, līgumslēdzējām valstīm, kuras grib to darīt, jāuzņemas divi pienākumi:

- paziņot ģenerālsekretāram par savu iekšējo tiesību saturu vai sniegt citu informāciju, kas pamato šādu vēlmi, un
- izskatīt jautājumu par šo tiesību anulēšanu kopumā vai daļēji, tiklīdz to ļauj apstākļi.

30.pants. Teritoriālā piemērošana

146. Šī norma būtībā attiecas uz aizjūras teritorijām, jo tas, ka līgumslēdzēja valsts neattiecinātu šā dokumenta piemērošanu uz metropoles teritorijas daļu, būtu pretrunā ar konvencijas pamatprincipu.

31.pants. Denonsēšana

147. Šis pants dod iespēju valstij, kura ir pievienojusies konvencijai, denonsēt vai nu visu konvenciju vai tās 7.nodaļu (sk.25.pantu).

32.pants. Ģenerālsekretāra paziņojumi

148. Informācija par pasākumiem, ko veic valstis sakarā ar konvenciju, saskaņā ar šo pantu jānosūta Eiropas Padomes ģenerālsekretāram, konvencijas uzglabātājam, un citām valstīm.